

೩. ಲಿಪಿಬದ್ಧ ದಿಗಂಬರ ಜೈನ ಆಗಮ

ಷಟ್ ಖಂಡಾಗಮ

ಸಿದ್ಧಮಣಂತಮಣಿಂದಿಯಮಣುವಮಪ್ಪು ತ್ಥಸೋಕ್ಶಮಣವಜ್ಜಂ |

ಕೇವಲಪಹೋಹಣೆಜ್ಜಿಯ ದುಣ್ಣಯತಿಮಿರಂ ಜಿಣಂ ಣಮಹ || ೧ ||

ಅಣಂತಂ-ಅನಂತಂ-ಅಂತವಿಲ್ಲದ, ಎಂದರೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ್ದಾದ, ಅಣಂದಿಯಂ-
ಅನಿಂದಿಯಂ- ಇಂದಿಯಗಳ ಮೂಲದ್ದಲ್ಲದ, ಅಣುವಮಂ -ಅನುಪಮಂ- ಉಪಮೆಯಿಲ್ಲದ್ದಾದ,
ಅಣವಜ್ಜಂ- ಅನವದ್ಯಂ- ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದ್ದಾದ, ಅಪ್ಪುತ್ಥಸೋಕ್ಶಂ- ಆತ್ಮೋತ್ಥಸೌಖ್ಯಂ- ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ
ಸಮುತ್ಪನ್ನವಾದ ಸುಖವುಳ್ಳವನಾದ, ಕೇವಲ ಪಹೋಹಣೆಜ್ಜಿಯದುಣ್ಣಯತಿಮಿರಂ-
ಕೇವಲಪ್ರಭೌಘನಿರ್ಜಿತದುರ್ನಯತಿಮಿರಂ- ದುರ್ನಯವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕೇವಲಜ್ಞಾನದ
ಪ್ರಭೆಯ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಜಯಿ ಸಿದ, ಜಿಣಂ-ಜಿನಂ- ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಜಿನನಾದ,
ಸಿದ್ಧಂ- ಕೃತಕೃತ್ಯತೆ ಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಿದ್ಧನನ್ನು, ಣಮಹ- ನಮಥ- ನಮಸ್ಕರಿಸಿ.

ಬಾರಹಅಂಗಗಿಜ್ಞಾ ವಿಯಲಿಯ-ಮಲ-ಮೂಢ- ದಂಸಣುತ್ತಲಿಯಾ |

ವಿವಿಹವರಚರಣಭೂಸಾ ಪಸಿಯಲು ಸುಯದೇವಯಾ ಸುಚಿರಂ || ೨ ||

ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಹ್ಯಳಾದ, (ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ
ಕಂಡರಿಯಲು ಶಕ್ಯಳಾದ) ಅತೀಚಾರ ರೂಪದ ದೋಷಗಳುತ್ತು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಾದ
ಮೂಢಗಳಿಂದ ದೂರೀಕೃತವಾದ ಸದ್ವಿಶ್ವನವನ್ನು ಉತ್ತಮ ತಿಲಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ, ನಾನಾ
ಪ್ರಕಾರದ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಆಭರಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಶ್ರುತದೇವಾತೆಯು ಚಿರಕಾಲದವರೆಗೆ
ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿರಲಿ.

ಸಯಲಗಣಪಲುಮರವಿಣೋ ವಿವಹದ್ಧಿ ವಿರಾಇಯಾವಿ ಣೆಸ್ಸಂಗ |

ಣೇರಾಯಾ ವಿ ಕುರಾಯಾ ಗಣಹರದೇವಾ ಪಸೀಯಂತು || ೩ ||

ಸಮಸ್ತ ಮುನಿಗಣರೂಪದ (ಅಥವಾ ಮುನಿ ಆರ್ಯಿಕಾ, ಶ್ರಾವಕ, ಶ್ರಾವಿಕಾ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಸಂಘಗಳ ಗಣ ರೂಪದ) ತಾವರೆಗೆ ಸೂರ್ಯನಾಗಿರುವ, ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಋದ್ಧಿಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನರಾದ, ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗದ ಪರಿಗ್ರಹ ರಹಿತರಾದ, ವೀತರಾಗರಾಗಿದ್ದೂ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಿಯ ಹಿತೇಚ್ಛುಗಳಾದ ಗಣಧರ ದೇವರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಲಿ.

ಪಸಿಯಲು ಮಹು ಧರಸೇಣೋ ಪರವಾಇ- ಗೃಹದಾವರಸೀಹೋ |

ಸಿದ್ಧಂತಾಮಿಯ- ಸಾಯರ- ತರಂಗ- ಸಂಘಾಯಧೋಯಮಣೋ || ೪||

ಪರವಾದಿಗಳೆಂಬ ಮದ್ದಾನೆಗಳ ಹಿಂಡಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಸಿಂಹನಾದ, ಸಿದ್ಧಂತವೆಂಬ ಅಮೃತ ಸಾಗರದ ತರಂಗ ಸಮೂಹದಿಂದ ತೊಳೆದ (ತೊಳೆದು ಶುದ್ಧವಾದ) ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾದ ಧರಸೇನ ಮುನಿವರನು ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಲಿ.

ಪಣಮಾಮಿ ಪುಷ್ಪದಂತಂ ದುಕಯಂತಂ ದುಣ್ಣಯಂಧಯಾರರವಿಂ

ಭಾಗ್ಗ-ಸಿವ-ಮಗ್ಗಕಂಟಯಮಿಸಿ-ಸಮಿಇವ ಇಂ ಸಯಾದಂತಂ || ೫ ||

ದುಷ್ಕೃತ, ಎಂದರೆ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿದವನಾದ, ದುರ್ನಯಗಳೆಂಬ ಅಂಧಕಾರಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನಾದ, ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಮುಳ್ಳನ್ನು, ಎಡರು ತೊಡರುಗಳನ್ನು ಭಗ್ನ ಪಡಿಸಿದವನಾದ, ಋಷಿಸಮಾಜದ ಯಜಮಾನನಾದ ಸದಾಕಾಲವೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ದಮನ ಮಾಡಿದವನಾದ ಪುಷ್ಪದಂತ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪಣಮಹ ಕಯ- ಭೂಯ- ಬಲಿಂ ಭೂಯಬಲಿಂ ಕೇಸವಾಸಪರಿಭೂಯಬಲಿಂ

ವಿಣಿಹಯ- ವಮ್ಕಹಪಸರಂ ವಡ್ಡಾವಿಯಣಿಮ್ಮ ಲಣಾಣಬಮ್ಮ ಹಪಸರಂ || ೬ ||

ಕಯ ಭೂಯ ಬಲಿಂ ವ್ಯಂತರ ವರ್ಗದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ ಗೊಂಡ (ಕೇಶವ- ವಾಸ- ಪರಿಭೂತಾ- ಬಲಿಂ) ಕೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ (ಲೋಚು ಮಾಡಿಕೊಂಡು) ಪೂಜೆಗೊಂಡ, ಮನ್ಮಥನ ಪ್ರಸರಣವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ, ನಿರ್ಮಲವಾದ ಜ್ಞಾನ ರೂಪಿ ಮನ್ಮಥನ ಪ್ರಸರಣವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ (ನಿರ್ಮಲಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ) ಪ್ರಸರಣವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ ಭೂತಬಲಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ.

ಮಂಗಳಣೀಮಿತ್ರಹೇಲೂ ಪರಿಮಾಣಂ ಣಾಮ ತಹ ಯ ಕತ್ತಾರಂ|

ವಾಗರಿಯ ಛಿ ಪಚ್ಚಾ ವಕ್ಪಾಣ ಉ ಸತ್ಥಮಾ ಇರಿಯೋ||

ಮಂಗಳ, ನಿಮಿತ್ರ ಹೇತು, ಪರಿಮಾಣ, ನಾಮ (ಹೆಸರು) ಹಾಗೂ ಕೌತಲ್ಯ-ಈ ಆರನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ ಬಳಿಕ ಆಚಾರ್ಯನು ಶಾಸ್ತ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಆಚಾರ್ಯ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವಧರಿಸಿ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಆಚಾರದ ಅನುಸರಣವು (ಸಮ್ಯಗ್‌ಶರ್ತನ- ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರ) ತ್ರಿರತ್ನದ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದು ಪುಷ್ಪದಂತ ಆಚಾರ್ಯರು ಮಂಗಳ ಮೊದಲಾದ ಆರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರರೂಪಿಸಲು ಸೂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ಣಮೋ ಅರಿಹಂತಣಂ, ಣಮೋ ಸಿದ್ಧಾಣಂ

ಣಮೋ ಆಇರಿಯಾಣಂ, ಣಮೋ ಉವಜ್ಞಾಯಾಣಂ

ಣಮೋ ಲೋಛ ಸವ್ವಸಾಹೂಣಂ.°

ಷಟ್ ಖಂಡಾಗಮದ ಸುವಿಖ್ಯಾತ ಧವಲಾಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮವು ರೂಪುಗೊಂಡ ಐತಿಹ್ಯವನ್ನು ಮುಂದಿನಂತೆ ಹೇಳಿದೆ :

೨ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ ಆ ಆರು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕತಲ್ಯ : ಆಕತಲ್ಯವು ಅರ್ಥಕತಲ್ಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಕತಲ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕರಮೂಲಕ ಅರ್ಥಕತಲ್ಯವಿನ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ದ್ರವ್ಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅರ್ಥಕೌತಲ್ಯವಿನ ನಿರೂಪಣೆ-

ಬೆವರು, ಹೊರಗಿನ ನಿಮಿತ್ತಗಳಿಂದ ಶರೀರಕ್ಕಂಟಿಂದ ರಜಸ್ಸು, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಮಲ, ಕೋಪ ಮುಂತಾದ ಭಾವೋದ್ರೇಕದಿಂದಾಗುವ ಕೆಂಪು ಕಣ್ಣು, ಕಟಾಕ್ಷರೂಪದ ಬಾಣಬಿಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಸಮಸ್ತ ದೋಷಗಳಿಂದ ದೂಷಿತವಾಗಿಲ್ಲದ, ಸಮಚತುರಸ್ಸು ಸಂಸ್ಥಾನವುಳ್ಳ, ವಜ್ರ ವೃಷಭ ಸಂಹನನವುಳ್ಳ, ದಿವ್ಯಸಂಗಂಧಮಯನಾದ, ಸದಾ ಯೋಗ್ಯ ಅಳತೆಯ ಉಗುರು ಮತ್ತು ರೋಮಗಳುಳ್ಳ, ಆಭರಣವಿಲ್ಲದ, ಆಯುಧ ಹೊಂದಿಲ್ಲದ,

ಉಡಿಗೇಯಿಲ್ಲದ, ಭಯವಿಲ್ಲದ, ಸೌಮ್ಯವಾದ ಮುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೇ ಮುಂತಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ದೇಹಧರನಾದ, ದೇವ, ಮನುಷ್ಯ, ತೀರ್ಥಂಚ ಮತ್ತು ಅಚೇತನ ವಸ್ತು ಪ್ರಕಾರದಿಂದಾಗಬಹುದಾದ ಉಪಸರ್ಗದಿಂದ, ಕ್ಷುಧಾದಿ (ಹಸಿವೆ ಮುಂತಾದ) ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಪರೀಷಹದಿಂದ ಮತ್ತು ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಕಷಾಯ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅತಿಕ್ರಾಂತ (ದೂರ) ನಾದ, ಒಂದು ಯೋಜನದೊಳಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ದೇವ, ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥಂಚರ ಹದಿನೆಂಟು ಭಾಷೆ ಮತ್ತು 200 ಕುಭಾಷೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮನ ಹೊಂದುವ, ನ್ಯೂನತೆ ಅಥವಾ ಅಧಿಕ ಭಾವವಿಲ್ಲದ (ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಷಣೆಯೊಡನೆ ಮತ್ತು ದೂರದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಮಂದಘೋಷಣೆಯೊಡನೆ ಕೇಳಿ ಬರುವಂತಹದಲ್ಲವಾದ) ಮಧುರ, ಮನೋಹರ, ಗಂಭೀರ-ವಿಶದವಾದ ವಚನಾತಿಶಯ ಸಂಪನ್ನನಾದ, ಭವನವಾಸಿ, ವ್ಯಂತರ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಕಲ್ಪವಾಸಿ ಇಂದ್ರರು, ವಿದ್ಯಾಧರರು, ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು, ಬಲದೇವರು ನಾರಾಯಣರು, ರಾಜಾಧಿರಾಜರು, ಮಹಾರಾಜರು, ಅರ್ಧ ಮಂಡಲೀ ಕರು ಮಹಾ ಮಂಡಲೀಕರು, ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯುಭೂತಿ, ಸಿಂಹ ವ್ಯಾಲಾದಿಗಳು, ದೇವ, ವಿದ್ಯಾಧರ, ಮನುಷ್ಯ, ಋಷಿ, ತೀರ್ಥಂಚ-ಇಂದ್ರರುಗಳಿಂದ ಪೂಜಾತಿಶಯ ವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರ ತೀರ್ಥಂಕರನು ಅರ್ಧಕರ್ತೃವು.

ದ್ರವ್ಯಾದಿ ಚತುಃ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಧಕರ್ತೃವಿನ ಪ್ರರೂಪಣೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು-

ಪಂಚಸೇಲಪುರೇ ರಮ್ಯೇ ವಿಉಲೇಪವ್ವದುತ್ತಮೇ

ಣಾಣಾದುಮಸಮಾಇಣ್ಣೇ ದೇವದಾಣವವಂದಿದೇ||೫||

ಮಹಾವೀರೇಣತ್ಥೋ ಕಹಿಂ ಭವಿಯಲೋಯಸ್ಸ|

ಪಂಚಶೈಲ ಪುರದಲ್ಲಿ (ಐದು ಪರ್ವತಗಳುಳ್ಳ ಗಿರಿನಗರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ) ರಮ್ಯವಾದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಮಠಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ, ದೇವದಾನವರಿಂದ ವಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ವಿಪುಲ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಉತ್ತಮ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ (ವಿಪುಲಾಚಲದಲ್ಲಿ) ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರನು ಭವ್ಯಜೀವಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದನು-ದಿವ್ಯಧ್ವನಿಯ ಮೂಲಕ ಭಾವಶ್ರುತವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದನು.

ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪಯೋಗಿಯಾದ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳು-

ಋಷಿಗಿರಿರೈಂದ್ರಾಶಾಯಾಂ ಚತುರಸ್ರೋ ಯಾಮ್ಯ ದಿಶಿ ಚ ಮೈಭಾರಃ|

ವಿಪುಲಗಿರಿ ನೈಋತ್ಯಾಮುಭೌ ತ್ರಿಕೋಣೌ ಸ್ಥಿತಾ ತತ್ರ |೫೩||

ಧನುರಾಕಾರಶ್ಚಿನ್ನೋ ವಾರುಣವಾಯುವ್ಯಸೌಮ್ಯದಿಕ್ಷು ತತಃ|

ವೃತ್ತಾಕೃತಿರೈಶಾನ್ಯಾಮ ಪಾಂಡುಃ ಸರ್ವೇ ಕುಶಾಗ್ರವೃತಾಃ ||೫೪||

ಇಂದ್ರ (ಪೂರ್ವ) ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಿರಿ ಇದೆ. ಇದು ಚೌಕಾಕಾರದ್ದಾಗಿದೆ. ಯಮ (ದಕ್ಷಿಣ) ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮೈಭಾರ ಪರ್ವತವಿದೆ. ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಪುಲಗಿರಿಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಪರ್ವತಗಳು ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರದವು. ಛಿನ್ನ ಪರ್ವತವು ವರುಣ, ವಾಯವ್ಯ, ಸೌಮ್ಯ (ಉತ್ತರ) ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪಾಂಡು ಪರ್ವತವಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಪರ್ವತಗಳೂ ಕುಶಾಗ್ರದಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇದು ಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಭಾಗ. ಇನ್ನು ಕಾಲದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅರ್ಥಕರ್ತೃವಿನ ಪ್ರರೂಪಣೆ-

ಇಮಿಸ್ಸೇವಸಪ್ಪಿಣೀಏ ಚ ಉತ್ಥಸಮಯಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಭಾವಿ|

ಚೋತ್ತೀಸವಾಸಸೇಸೇ ಕಿಂಚಿ ವಿಸೇಸೂಣಏ ಸಂತೇ ||೫೫||

ವಾಸಸ್ಸ ಪಥಮಮಾಸೇ ಪಥಮೇ ಪಕ್ವಮ್ಹಿ ಸಾವಣೇ ಬಹುಲೇ|

ಪಾಡಿವದಪ್ಪವ್ವದಿವಸೇ ತಿತ್ತುಪತ್ತೀದು ಅಭಿಜಿಮ್ಹಿ ||೫೬||

ಸವಣ- ಬಹುಲ- ಪಡಿವದೇ ರುದ್ಧಮುಹುತ್ರೇ ಸಹೋದಏ ರವಿಣೋ|

ಅಭಿಜಿತ್ಸ ಪಥಮಜೋಏ ಜತ್ಥ ಜುಗಾದೀ ಮುಣೇಯವ್ವೋ ||೫೭||

ಈ ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯ ನಾಲ್ಕನೇ ಕಾಲದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು

ಉಳಿದಿರಲು

ವರ್ಷದ ಪ್ರಥಮ ತಿಂಗಳು ಶ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪಕ್ಷ ಬಹುಲದಲ್ಲಿ ಪಾಡ್ಯದ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಅಭಿಜಿತ್ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ (ಧರ್ಮ) ತೀರ್ಥದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು.

ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸ ಬಹುಲಪಕ್ಷ ಪಾಡ್ಯದಿನದ ರುದ್ರ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಶುಭೋದಯವಾಗಿರಲು ಅಭಿಜತ್ ನಕ್ಷತ್ರದ ಪ್ರಥಮ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಯುಗದ ಆದಿಯಾಯಿತು. (ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮತೀರ್ಥದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು.) ಇದು ಕಾಲ ಪರಿಚ್ಛೇದ.

ಈಗ ಭಾವದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅರ್ಥಕರ್ತೃವಿನ ನಿರೂಪಣೆ-

ಜ್ಞಾನಾವರಣ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳು ನಿಶ್ಚಯ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಾಶವಾದುದರ ಅತಿಶಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅನಂತಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನ ಸುಖ-ವೀರ್ಯ-ಕ್ಷಾಯಿಕ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ-ದಾನ-ಲಾಭ-ಭೋಗ-ಉಪಭೋಗಗಳ ನಿಶ್ಚಯ ವ್ಯವಹಾರರೂಪ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಅತಿಶಯದ ನವಕೇವಲಲಬ್ಧಿಗಳಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರನು ಪರಿಣತನಾಗಿ ಭಾವಶ್ರುತದ ಕರ್ತೃವಾದನು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ದಾಣೇ ಲಾಭೇ ಭೋಗೇ ಪರಿಭೋಗೇ ವೀರಿಪ ಯ ಸಮ್ಯತ್ತೇ |

ಣವಕೇವಲ- ಲದ್ಧೀಒ ದಂಸಣ- ಕಾಣಂ ಚರಿತ್ತೇಯ ||೫೮||

ಖೀಣೇ ದಂಸಣಮೋಹೇ ಚರಿತ್ತಮೋಹೇ ಚಉಕ್ಯಘಾಞ ತಿಠಿ

ಸಮ್ಯತ್ತ- ವಿರಿಯ- ಕಾಣಂ ಖಿಯಯಾಞಂ ಹೊಂತಿ ಕೇವಲಿಣೋ ||೫೯||

ಉಪ್ಪಣ್ಣಮ್ಹಿ ಅಣಂತೇ ಣಟ್ಮಿಯ ಭದುಮತ್ಥಿಠಿ ಕಾಣೇ |

ಣವವಿಹ- ಪಯತ್ಥಗಬ್ಬಾ ದಿವ್ವಜ್ಞಣೇ ಕಹೇಞ ಸುತ್ತಟ್ಟಂ ||೬೦||

ದಾನ, ಲಾಭ, ಭೋಗ, ಪರಿಭೋಗ, ವೀರ್ಯ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ದರ್ಶನ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರ- ಇವು ನವಕೇವಲಲಬ್ಧಿಗಳು.

ದರ್ಶನಮೋಹನೀಯ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಮೋಹನೀಯ ರೂಪದ ಮೋಹನೀಯ (ಘಾತಿ) ಕರ್ಮವು ನಾಶವಾದ ಬಳಿಕ ಘಾತಿಕರ್ಮ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕ ಮೂರು ಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳ ಕ್ಷಯವಾಗಲು ಕೇವಲಿ ಭಗವಾನನಿಗೆ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ವೀರ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗಳ ಕ್ಷಾಯಿಕಭಾವವು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು.

ಕರ್ಮದ ಆವರಣದ ಭದ್ರಸ್ಥ ಸ್ಥಿತಿಯ ಕ್ಷಾಯೋಪ ಶಮಿಕಜ್ಞಾನವು ನಷ್ಟವಾಗಲು ಮತ್ತು ಅನಂತ ರೂಪದ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಕಟವಾಗಲು (ನವ ಪದಾರ್ಥ) ಒಂಭತ್ತು ಪ್ರಕಾರದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಗರ್ಭೀವಾದ ದಿವ್ಯ ಧ್ವನಿಯು ಸೂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದು.

ಈ ಪ್ರಕಾರನಾದ ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರನು ಅರ್ಥಕರ್ತೃವು. ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಆ ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರನಿಂದ ಕಥಿತವಾದ ಅರ್ಥವು, ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯೋಪಶಮವಿಶೇಷದಿಂದ ಜನಿತವಾದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ನಿರ್ಮಲಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನನಾದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಣದವನಾದ ಗೌತಮಗೋತ್ರದ, ಸಮಸ್ತ ದುಃಶ್ರುತಿ (ಮಿಥ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ) ಪಾರಂಗತನಾದ, ಜೀವಾಜೀವ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಸಂದೇಹದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ವರ್ಧಮಾನನ ಪಾದ ಮೂಲವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ, ಇಂದ್ರಭೂತಿಯಿಂದ ಅವಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಗೋತ್ರೇಣ ಗೋದಮೋ ವಿಪ್ಲೋ ಚಾಲುವ್ವೇಯ ಸಡಂಗ ವಿ

ಣಾಮೇಣ ಇಂದಭೂದಿತ್ತಿ ಸೀಲವಂ ಬಮ್ಹಣುತ್ತ ಮೋ||೬೧||

ಗೌತಮಗೋತ್ರದ ವಿಪ್ರವರ್ಣದ ಚತುರ್ವೇದ ಮತ್ತು ಷಡಂಗ ಪಾರಂಗಾಮಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನಾದ ಶೀಲವಂತನಾದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇಂದ್ರಭೂತಿ ಎಂಬವನು (ವರ್ಧಮಾನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರಥಮಗಣಧರನಾದನು.)ಬಳಿಕ ಭಾವಶ್ರುತ ಪರ್ಯಾಯ ಪರಿಣತನಾದ ಆ ಇಂದ್ರಭೂತಿಯಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗಗಳ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆಯು ಒಂದೇ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾವಶ್ರುತದ ಅರ್ಥ-ಪದಗಳ ಕರ್ತೃ ತೀರ್ಥಂಕರನು, ತೀರ್ಥಂಕರನಿಂದ ಶ್ರುತಪರ್ಯಾಯ ರೂಪನಾಗಿ ಗೌತಮನು ಪರಿಣತನಾಗಿ ಗೌತಮಗಣಧರನು ಶ್ರುತದ ರಚನೆ ಮಾಡಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ದ್ರಾವ್ಯ ಶ್ರುತದ ಕರ್ತೃ, ಆ ಗೌತಮನಿಂದ ಎರಡೂ (ದ್ರಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾವ) ಪ್ರಕಾರದ ಶ್ರುತವು ಲೋಹಾರ್ಯ (ಸುಧರ್ಮ) ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಂಚಾರಿತವಾಯಿತು. ಅವನಿಂದ ಜಂಬೂಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಂಚಾರಿತವಾಯಿತು. ಪರಿಪಾಟಿಯಿಂದ ಎಂದರೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆಯಿಂದ ಈ ಮೂವರೂ ಸಕಲ ಶ್ರುತಧಾರಕರು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಪಾಟಿಯ ಹೊರತಾಗಿಯಾದರೋ ಸಂಖ್ಯಾತ ಸಹಸ್ರರು ಸಕಲ ಶ್ರುತಪಾರಂಗತರಾಗಿದ್ದರು.

ಗೌತಮದೇವ, ಲೋಹಾರ್ಯ, ಮತ್ತು ಜಂಬೂಸ್ವಾಮಿ ಈ ಮೂವರೂ ಏಳುವಿಧದ ಋದ್ಧಿ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಸಕಲ ಶ್ರುತ ಪಾರಂಗತರಾಗಿ, ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು ನಿರ್ವಾಣ ಹೊಂದಿದರು. ಅನಂತರ ವಿಷ್ಣು, ನಂದಿವಿತ್ರ, ಅಪರಾಜಿತ, ಗೋವರ್ಧನ ಮತ್ತು ಭದ್ರಬಾಹು ಎಂಬ ಐವರು ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ಚತುರ್ದಶ ಪೂರ್ವಧರರಾದರು. ಅನಂತರ ವಿಶಾಖಾಚಾರ್ಯ, ಪ್ರೋಷ್ಠಿಲ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಜಯಾಚಾರ್ಯ, ನಾಗಾಚಾರ್ಯ, ಸಿದ್ಧಾರ್ಥದೇವ, ಧೃತಿಷೇಣ, ವಿಜಯಾಚಾರ್ಯ, ಬುದ್ಧಿಲ, ಗಂಗದೇವ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಸೇನ ಎಂಬ ಈ ಹನ್ನೊಂದು ಆಚಾರ್ಯರು, ಪರಿಪಾಟೀಕೃತಮದಿಂದ ಹನ್ನೊಂದು ಅಂಗಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಪೂರ್ವಾದಿ ಹತ್ತು ಪೂರ್ವಗಳ ಪಾರಂಗತರಾದರು ಮತ್ತು ಮೇಲಿನ ಇತರ ನಾಲ್ಕು ಪೂರ್ವಗಳ ಏಕದೇಶಧರರಾದರು. ಅನಂತರ ನಕ್ಷತ್ರಾಚಾರ್ಯ ಜಯಪಾಲ, ಪಾಂಡು ಸ್ವಾಮಿ, ಧ್ರುವಸೇನ, ಮತ್ತು ಕಂಸಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ಐವರು ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ಹನ್ನೊಂದು (ಏಕಾದಶ) ಅಂಗಧರಕರಾದರು, ಮತ್ತು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪೂರ್ವಗಳ ಏಕದೇಶಧರಕರಾದರು. ಅನಂತರ ಸುಭದ್ರ, ಯಶೋಭದ್ರ, ಯಶೋಬಾಹು ಮತ್ತು ಲೋಹಾರ್ಯ ಎಂಬ ನಾಲ್ವರು ಆಚಾರ್ಯರು (ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ) ಆಚಾರಾಂಗಧರರಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಅಂಗಗಳ ಅಂಗಗಳ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವಗಳ ಏಕದೇಶಧರರಾಗಿಯೂ ಆದರು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಗಳ ಏಕದೇಶವು (ಜ್ಞಾನ) ಆಚಾರ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಧರಸೇನಾಚಾರ್ಯರಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದೇಶದ ಗಿರಿನಗರ ಪಟ್ಟಣದ ಚಂದ್ರಗುಹೆಯಲ್ಲಿದ್ದ, ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಹಾನಿಮಿತ್ರ ಪಾರಂಗತನಾಗಿದ್ದ ಪ್ರವಚನ ವತ್ಸಲನಾದ ಆ ಧರಸೇನಾಚಾರ್ಯನು (ಶ್ರುತ) ಗ್ರಂಥ ಚ್ಯುತಿಯಾಗುವುದೆಂಬ ಭಯ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ ಮಹಿಮಾನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದ- ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಲೇಖನವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಲೇಖನದಲ್ಲಿದ್ದ ಧರಸೇನರ ವಚನವನ್ನು ಅವಧರಿಸಿ ಆ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಗ್ರಹಣ- ಧಾರಣ ಸಮರ್ಥರಾದ, ಶುಭ್ರವೂ ನಿಷ್ಕಲಂಕವೂ ಆದ ಬಹುವಿಧವಿನಯ ವಿಭೂಷಿ ತಾಂಗರಾದ, ಶೀಲವೆಂಬ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವರಾದ, ಗುರುಗಳಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಡುವುದೆಂಬ ಆಹಾರದಿಂದ ತೃಪ್ತರಾದ, ದೇಶ-ಕುಲ-ಜಾತಿ ಶುದ್ಧರಾದ, ಸಕಲ ಕಲಾ

ಪಾರಂಗತರಾದ, ಮೂರು ಬಾರಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಅಪ್ಪಣೆಗಾಗಿ ಕೇಳಿದ, ಇಬ್ಬರು ಮುನಿಗಳು ಆಂಧ್ರದೇಶದ ವೇಣಾತಟಾಕದಿಂದ ಕಳುಹಲ್ಪಟ್ಟರು. ಅವರು ಬರುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ರಾತ್ರಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಧರಸೇನಾಚಾರ್ಯಭಟ್ಟಾರಕನು ಕುಂದಪುಷ್ಪ- ಚಂದ್ರ- ಶಂಖದ ಬಣ್ಣಹೊಂದಿದ್ದ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ, ತನಗೆ ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಂಡಿದ, ಸರ್ವಾಂಗಗಳಿಂದಲೂ ವಿನಮ್ರವಾದವುಗಳಾದ ಪಾದಗಳಿಗೆರಗಿದ ಎರಡು ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡನು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಕಂಡು ತುಷ್ಣನಾದ ಧರಸೇನಾಚಾರ್ಯನು 'ಜಯಉ ಸುಯದೇವದಾ' 'ಶ್ರುತದೇವತೆಯು ಜಯಶೀಲಳಾಗಲಿ' ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದನು. ಅದೇ ದಿವಸ ಇಬ್ಬರು ಮುನಿಗಳೂ ಧರಸೇನಾಚಾರ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು ಬಳಿಕ ಧರಸೇನ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪಾದವಂದನಾದಿ ಕೃತಿಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಎರಡುದಿನ ಕಳೆದು, ಮೂರನೇ ದಿವಸ ವಿನಯದೊಡನೆ ಧರಸೇನ ಭಟಾರಕನಲ್ಲಿ, 'ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಾದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ' ಎಂದು ವಿಚ್ಛಿ ಮಂಡಿದರು. 'ಸುಷ್ಟು, ಭದ್ರಂ' 'ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಂಗಲವಾಗಲಿ' ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ ಧರಸೇನ ಭಟಾರಕನು ಆ ಇಬ್ಬರು ಸಾಧುಗಳಿಗೂ ಆಶ್ವಾಸನೆಯಿತ್ತನು. ಬಳಿಕ ಭಗವಂತ ಧರಸೇನನು (ಮುಂದಿನಂತೆ) ಚಿಂತಿಸಿದನು-

ಸೇಲಘಣ-ಭಗ್ನಘಡ- ಅಹಿ-ಚಾಲಾಣಿ- ಮಹಿಸಾವಿ- ಜಾಹಯ- ಸುಖಹಿ

ಮಟ್ಟಿಯ-ಮಸಯ-ಸಮಾಣಂ ವಕ್ಶ್ಯಾಣ ಇ ಜೋ ಸುದಂ ಮೋಹಾ ||೬೨||

ದಢ-ಗಾರವ-ಪಡಿಬದ್ಧೋ ವಿಸಯಾಮಿಸ- ವಿಸ-ವಸೇಣ ಘಮ್ಮಂತೋ |

ಸೋ ಭಟ್ಟ-ಬೋಹಿ-ಲಾಹೋ ಭಮಇ ಚಿರಂ ಭವಂ ವಣೇ ಮೂಢೋ ||೬೩||

ಶೈಲಘನ, ಭಗ್ನಘಟ, ಅಹಿ (ಸರ್ಪ), ಚಾಲನೀ (ವಂದರಿ), ಮಹಿಸ (ಎಮ್ಮೆ), ಅವಿ (ಆಡು), ಜಾಹಕ (ಉಣ್ಣೆ), ಶುಕ(ಗಿಳಿ)ಗಳೊಡನೆ, ಮಟ್ಟಿಯ (ಮಣ್ಣು), ಮಶಕ (ನೋಣ)ಗಳಿಗೆ ಸಮಾನನಾದವನಿಗೆ ಯಾವನು ಮೋಹವಶನಾಗಿ ಶ್ರುತವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ದೃಢರೀತಿಯಿಂದ ಋದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಗಾರವಗಳಿಗೆ ವಶನಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ

ವಿಷಯಗಳೆಂಬ ವಿಷದ ಅಧೀನನಾಗಿ ಮೂರ್ಛಿತನಾದ ಮೂರ್ಖನು, ಜ್ಞಾನ ಲಾಭಾದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಚಿರಕಾಲ ಭವವೆಂಬ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವನು.

ವಿಶೇಷಾರ್ಥ(೧) ಶೈಲವೆಂದರೆ ಶಿಲೆ- ಕಲ್ಲಿನದು, ಬೆಟ್ಟ. ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಕಗ್ಗಲ್ಲು ಎಷ್ಟು ಮಳೆ ಹೊಯ್ದರೂ ಮೈದುವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ; ಇದರಂತೆ ಕೆಲವರು ಶ್ಲೋಕಗಳ ಮೇಲೆ ಎಂತಹ ಉತ್ತಮವಾದ ಧರ್ಮಶ್ರವಣವೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಶೈಲಘನ ಶ್ಲೋಕಗಳು. (೨) ಭಗ್ನಘಟವೆಂದರೆ ಒಡಕು ಮಡಕೆ, ಇದಕ್ಕೆ ತುಂಬಿದ ನೀರು ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದು. ಇದರಂತೆ ಕೆಲವರು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಒಂದು ಕಿವಿಯಿಂದ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಿವಿಯಿಂದ ಹೊರಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮೋಪದೇಶದ ಧಾರಣೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹವರು ಭಗ್ನ ಘಟಶ್ಲೋಕಗಳು. (೩) ಅಹಿ ಎಂದರೆ ಸರ್ಪ, ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಆಮೃತ ಸಮಾನವಾದ ಹಾಲನ್ನು ಸೇವಿಸಿಯೂ ಸರ್ಪವು ವಿಷವನ್ನೇ ಕಕ್ಕುವುದೋ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಲವರು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕವೂ ಪಾಪಾ ಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿರುವರು. ಇಂತಹವರು ಅಹಿಸಾಮಾನ ಶ್ಲೋಕಗಳು. (೪) ಚಾಲನೀ ಎಂದರೆ ವಂದರಿ, ಇದು ಸಾರಭೂತವಾದ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ ನಿಸ್ಸಾರವಾದ ತರಿಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಕೆಲವರು ಶ್ಲೋಕಗಳು ತಾವು ಕೇಳಿದ ಧರ್ಮೋಪದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಳಿತಾದುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಪ್ರಯೋಜಕವಾದ (ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರಚೋದಕವೇ ಮುಂತಾದಂತಹ) ಅಂಶಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹವರು ಚಾಲನೀ ಸಮಾನ ಶ್ಲೋಕಗಳು (೫) ಮಹಿಷ ಎಂದರೆ ಎಮ್ಮೆ, ಇದು ಜಲಾಶಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿ ಒದ್ದಾಡಿ ಜಲಾಶಯವನ್ನು ಬಗ್ಗಡವಾಗಿಸಿ ಕಲುಶಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಕೆಲವರು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಧರ್ಮದ ಅಂಶವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷೋಭೆಯುಂಟುಮಡುವರು. ಇಂತಹವರು ಮಹಿಷ ಸಮಾನ ಶ್ಲೋಕಗಳು. (೬) ಅವಿ ಎಂದರೆ ಆಡು (ಹೋತ) ಇದು ಸುಮಾನಾಹತ್ತಿದಾಗ ತನ್ನ ಪಾಲಕನನ್ನೂ ತಿವಿದು ಅಪಾಯವುಂಟು ಮಾಡುವುದು, ಇದರಂತೆ ಕೆಲವರು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಅಸೂಯೆ ಮುಂತಾದ

ಪರಿಣಾಮವಶರಾಗಿ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಕರ್ತೃವಿನಿಂದ ಮಾಡುವರು, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಕೊಲ್ಲಲೂ ಹೇಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹವರು ಅವಿ ಸಮಾನ ಶ್ರೋತೃಗಳು. (೭) ಜಾಹಕ ಎಂದರೆ ಉ ಅಥವಾ ಉಣ್ಣೆಯಂತಹ ಜೀವಿಗಳಾದ ಜಿಗಣಿ ಮುಂತಾದುವು. ಇವು ಸ್ತನಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದೂ ಹಾಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳದೆ ರಕ್ತವನ್ನೇ ಹೀರುವುವು. ಇದರಂತೆ ಕೆಲವರು ಶ್ರೋತೃಗಳು ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕನಾದ ಆಚಾರ್ಯನ, ಗುರುವಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಉತ್ತಮ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡದೆ ಗರ್ಹ್ಯವಾಗಿ ಉದಹರಿಸಿದ ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಚೋದಕವಾದಂತಹ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸುವರು, ಇಂತಹವರು ಜಾಹಕ ಶ್ರೋತೃಗಳು. (೮) ಶುಕ ಎಂದರೆ ಗಿಳಿ, ಇದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುವುದು ಆದರೆ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರದು, ಇದರಂತೆ ಕೆಲವರು ಶ್ರೋತೃಗಳು ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹವರು ಶುಕ ಶ್ರೋತೃಗಳು, (೯) ಮಟ್ಟಿಯ- ಮಣ್ಣು ನೀರಿನ ಸಂಯೋಗ ಹೊಂದಿರುವಾಗ ಮೃದುವಾಗಿರುವುದು, ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ನೀರಿನ ಅಂಶವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಒರಟಾಗಿ ಬಿಡುವುದು. ಇದರಂತೆ ಕೆಲವರು ಶ್ರೋತೃಗಳು ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ದೊರೆತಾಗ ಮೃದು ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದಿ ಅನಂತರ ಹಿಂದಿನಂತೆ ತಮ್ಮ ಕಠೋರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದುವರು, ಇಂತಹವರು ಮಟ್ಟಿಯ ಮಣ್ಣಿನ ಸಮಾನರಾದ ಶ್ರೋತೃಗಳು (೧೦) ಮಶಕ ಎಂದರೆ ಸೊಳ್ಳೆ (ನೋಣ) ಇದು ಕಿವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಗುಯ್‌ಗುಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲಿಗೇರಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಕಚ್ಚಿ ರಕ್ತವನ್ನೂ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಕೆಲವರು ಶ್ರೋತೃಗಳು ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ ಕಾಲಿಗೇರಿ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಪೀಡೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹವರು ಮಶಕ ಸಮಾನ ಶ್ರೋತೃಗಳು. ನೋಣವು, ಹತ್ತಿರಬರುತ್ತದೆ. ಬಳಿಕ ಮೈ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಓಡಾಡಿ ಕುಳಿತು ಪೀಡೆಯುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಕೆಲವು ಶ್ರೋತೃಗಳು ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕನ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಅದೇ ರೀತಿ ಮರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮಶಕ ಸಮಾನರು.

ಈ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರಿಗಳಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾದಾನವು ಸಂಸಾರ
 ಭಯದ ವರ್ಧನೆಗಾಗುವುದು ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಭಗವಂತ ಧರಸೇನಗುರುವು, ಶುಭ
 ಸ್ವಪ್ನಕಂಡದ್ದರಿಂದಲೇ ಆ ಬಂದಿದ್ದ ಸಾಧುಗಳ ಅಂತರಂಗದ ಸಾಧುತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಮತ್ತೆಯೂ
 ಅವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು, ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯದಾದ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮಲ
 ಸಂತ್ಯಕ್ತಿಯುಂಟು ಮಾಡುವುದು ತಾನೆ? ಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ಎರಡು (ಮಂತ್ರ) ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.
 ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಂದಕ್ಷರವನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಒಂದಕ್ಷರ
 ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದಿತು. ಈ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಷಷ್ಠೋಪವಾಸ ಎಂದರೆ ಎರಡು ದಿನಗಳ
 ಉಪವಾಸದೊಡನೆ ಸಾಧಿಸಿರಿ ಎಂದು ಧರಸೇನಗುರುವು ಆದೇಶವಿತ್ತನು. ಅನಂತರ ವಿದ್ಯಾಸಾಧನೆ
 ಮಾಡಿ ವಿದ್ಯಾದೇವತೆಯರನ್ನು ಕಂಡರು. ಒಬ್ಬಳು ಹೊರಚಾಚಿದ ಹಲ್ಲುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳೂ
 ಒಕ್ಕಣ್ಣಿನವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಇದು ದೇವತೆಯರ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಮಂತ್ರ ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರ
 ಕುಶಲರಾದ ಅವರು ಅಗತ್ಯದ ಅಕ್ಷರಸೇರ್ಪಡೆ ಮತ್ತು ತೆಗೆದುಹಾಕುವ ಮೂಲಕ ಹೀನಾಧಿಕತೆಯ
 ದೋಷವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಪಠನ ಮಾಡಿದರು ಅವರಿಗೆ ಎರಡು ದೇವತೆಯರೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ರೂಪದಿಂದ
 ಕಾಣಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಅವರು ತಮ್ಮ ಗುರು ಧರಸೇನರಿಗೆ ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು
 ನಿವೇದಿಸಲು ಬಹು ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಆ ಗುರುವು ಶುಭ ತಿಥಿ-ನಕ್ಷತ್ರ-ವಾರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥ (ಪಾಠವನ್ನು)
 ಆರಂಭಿಸಿದನು ಬಳಿಕ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅದನ್ನು ವಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಆಷಠಮಾಸ, ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ
 ಏಕಾದಶಿಯ ಪೂರ್ವಾಹ್ನ (ಬೆಳಿಗ್ಗೆ) ಗ್ರಂಥ ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಗ್ರಂಥ
 ಸಮಾಪ್ತಿಯಾದುದರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಭೂತಗಳು ಆ ಇಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬನಿಗೆ ಪುಷ್ಪ-ಬಲಿ-
 ಶಂಖತೂರ ನಾದಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಧರಸೇನಗುರುವು ಆ
 ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ 'ಭೂತಬಲಿ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನಿಗೂ ಆ ಭೂತಗಳು ಅದೇ ರೀತಿ ಪೂಜೆ
 ಸಲ್ಲಿಸಿ, ವಿಕೃತವಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ಧರಸೇನಗುರುವು
 ಪುಷ್ಪದಂತ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು.

ಅನಂತರ ಅದೇ ದಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುವಂತೆ ಧರಸೇನ ಗುರುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆ ಯಾಯಿತಾಗಿ 'ಗುರುವಚನವು ಅಲಂಘನೀಯ' ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ ಅವರು ಅಂಕುಲೇಶ್ವರವನ್ನು ಸೇರಿ ವರ್ಷಾ(ಮಳೆ) ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದರು ವರ್ಷಾ ಯೋಗವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿ ಪುಷ್ಪದಂತಗುರುವು ಜಿನಪಾಲಿತನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನೊಡನೆ ವನವಾಸದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದನು ಭೂತಬಲಿಭಟಾರನು ದಮಿಲದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಬಳಿಕ ಪುಷ್ಪದಂತಚಾರ್ಯನು ಜಿನಪಾಲಿತನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟು, ವೀಸ ಪ್ರರೂಪಣೆಯೊಳಗೊಂಡ ಸತ್ಪರೂಪಣೆಯ (೧೭೭) ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ (ಜಿನಪಾಲಿತನಿಗೆ) ಪಠನ ಮಾಡಿಸಿ ಅನಂತರ ಅವನನ್ನು ಭೂತಬಲಿಭಟಾರನ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಭೂತಬಲಿ ಭಾಗವಂತನು ಜಿನಪಾಲಿತನ ಬಳಿ ವೀಸಾಪ್ರರೂಪಣೆಯೊಳಗೊಂಡ ಸತ್ಪರೂಪಣೆಯ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನಿಂದ ಪುಷ್ಪದಂತಾಚಾರ್ಯನು ಅಲ್ಪಾಯುವಾಗಿರುವಾನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಹಾಕರ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಪಾಹುಡದ ವ್ಯುಚ್ಛೇದವಾಗಿ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ದ್ರವ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಾನುಗಮದಾದಿಯಾಗಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಖಂಡ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಭೂತಬಲಿ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಪದಂತಾಚಾರ್ಯರೂ ಕರ್ತೃಗಳಾಗಿರುವರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವರು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮೂಲ- ತಂತ್ರ ಕರ್ತೃವು ವರ್ಧಮಾನ ಭಟಾರಕನು, ಅನುತಂತ್ರ ಕರ್ತೃ ಗೌತಮ ಸ್ವಾಮಿಯು ಮತ್ತು ಉಪತಂತ್ರ ಕರ್ತಾರರು ರಾಗ- ದ್ವೇಷ- ಮೋಹ ರಹಿತರಾದ ಭೂತಬಲಿ ಪುಷ್ಪದಂತಾದಿ ಮುನಿವರರು. ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕರ್ತೃ ಪ್ರರೂಪಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ, ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ತೃ ಪ್ರರೂಪಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು 'ವಕ್ತ್ರ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾತ್ ವಚನ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ' 'ವಕ್ತ್ರವಿನ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದಿಂದ ವಚನ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ' ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದನುಸಾರವಾಗಿದೆ.

ವಕ್ತ್ರಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದಿಂದ ವಚನ ಅಥವಾ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯತೆ ಹೊಂದುವುದೆಂಬುದು ಸರ್ವಸಮ್ಮತ ಸಂಗತಿ. ಪುಷ್ಪದಂತಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಭೂತಬಲಿ ಭಟಾರರಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಷಟ್ ಖಂಡಾಗಮವು ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರ ವರ್ಧಮಾನ ತೀರ್ಥಂಕರನ ದಿವ್ಯಧ್ವನಿಯ ಮೂಲಾಧಾರ, ಮತ್ತು ಆ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಭಾವಶ್ರುತ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಶ್ರುತ ರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣತನಾದ ಇಂದ್ರ ಭೂತಿ

ಗೌತಮ ಗಣಧರ ದೇವನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ದ್ವಾದಶಾಂಗದ

ಮೌಲಿಕವಚನದ ಏಕದೇಶನಿಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವತಃ ಜಿನವಾಣಿಯಾಗಿದೆ. ಆ ದ್ವಾದಶಾಂಗ ಶ್ರುತವಚನವು ರಾಗ- ದ್ವೇಷ- ಮೋಹರಹಿತರಾದ ಋಷಿ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದುದಾದ್ದರಿಂದ ಋಷಿ ಮೂಲದ್ದೆನಿಸಿ 'ಆರ್ಷ'ವೆನಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಷಟ್ ಖಂಡಾಗಮದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ದ್ವಾದಶಾಂಗ ವಚನೇಕದೇಶವಾಗಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ವಚನಭಾಗವು ಈ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದಲ್ಲಿ ಸಮಾವಿಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪುಷ್ಪದಂತ ಮತ್ತು ಭೂತಬಲಿ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದ ರಚನೆ ಆಯಿತು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಧವಲಾಟೀಕೆಯ ಕಥನಾದಾಧಾರದಿಂದ ತಿಳಿಯಲಾಯಿತು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಇಂದ್ರನಂದಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಶ್ರುತವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿರುವ ವಿಶೇಷಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. “ಪುಷ್ಪದಂತ ಮತ್ತು ಭೂತಬಲಿಚಾರ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಧರಸೇನಾಚಾರ್ಯರು ವಿಹರಿಸಿದ್ದ ಉಜ್ಜಯಂತಗಿರಿಯ ಚಂದ್ರಗುಹೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಒಂಭತ್ತುದಿನ ಪ್ರಯಾಣ ನಡೆಸಿ ಅಂಕುಲೇಶ್ವರವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ವರ್ಷಾಕಾಲದ ಯೋಗ (ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ) ವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣದತ್ತ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಕರಹಾಟದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪದಂತ ಮುನಿಯು ತನ್ನ ಭಾಗಿನೇಯನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವನೊಡನೆ ಹೊರಟು ವನವಾಸ ದೇಶವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಭೂತಬಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ರೋದ್ರವಿಡ ದೇಶಸ್ಥವಾದ ಮುದುರೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ವಿಹರಿಸಿದರು. ಪುಷ್ಪದಂತ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಕರ್ಮಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಾಭೃತವನ್ನು ಆರು ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಸಂಹರಿಸಲಿಚ್ಛಿಸಿ ಗುಣಜೀವಾದಿಕ ವಿಂಶತಿ ಸೂತ್ರ ಸಮನ್ವಿತ ಸತ್ಪರೋಪಣೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಜೀವ ಸ್ಥಾನಾಧಿಕಾರವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿ ಆ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಭಾಗಿನೇಯ-ಭಗಿನಿಯ ಮಗನಿಗೆ (ಮುನಿಗೆ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪನಕೊಟ್ಟು ಭೂತಬಲಿ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ, ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು^೩. ಆ ಜಿನಪಾಲಿ ಮುನಿಯಿಂದ ಪರಿಪಠಿತವಾದ ಸತ್ಪರೋಪಣೆಯನ್ನು ಭೂತಬಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅವಧರಿಸಿ ಪುಷ್ಪದಂತಗುರುವಿನ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮ ರಚನೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಮನುಷ್ಯನ

ಅಲ್ಪಾಯುಷಿತ್ವ ಮತ್ತು ಮಂದಮತಿತ್ವವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದು ಕೊಂಡು ದ್ರವ್ಯಪುರೂಪಣಾದಿ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಯೋಜನೆಯೊಡನೆ ಜೀವಟ್ಠಾಣದ ಶೇಷ ಭಾಗವನ್ನು ಪೂರಯಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಕ್ಷುದ್ರ ಬಂಧ, ಬಂಧಸ್ವಾಮಿತ್ವ ವಿಚಯ, ವರ್ಗಣಾಖಂಡ ಮತ್ತು ವೇದನಾಖಂಡಗಳ ರಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಜೀವಟ್ಠಾಣಾದಿ ಈ ಐದು ಖಂಡಗಳು ೬೦೦೦ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಮಾಣದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿವೆ. ಅನಂತರ ೩೦,೦೦೦(ಅಥವಾ ೪೦,೦೦೦) ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಮಾಣದ 'ಮಹಾಬಂಧ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆರನೇ ಖಂಡವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ರಚಿತವಾದ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುಕ್ಲ ಪಂಚಮಿಯಂದು ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯ ಸಂಘ ಸಹಿತನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ (ಎಂದರೆ ಇಂದ್ರ ನಂದಿಯವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಈಗಲೂ ಜೈನರು (ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುಕ್ಲ ಪಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ) ಶ್ರುತಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಭೂತ ಬಲಿಸ್ವಾಮಿಯವರು ಜಿನಪಾಲಿತನನ್ನು ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದ ಸಮೇತ ಪುಷ್ಪದಂತ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅವರು ಜಿನಪಾಲಿತ ಮುನಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಂಡು 'ಅಹೋನಾನು ಚಿಂತಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವು ಸಮಸ್ತಾಂಗೋತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಸಂಪನ್ನವಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಸಂತೃಪ್ತನಾಗಿ ಶ್ರುತಾನುರಾಗದಿಂದ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯ ಸಂಘ ಸಹಿತ ಪೂಜಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು, ಗಂಧ, ಅಕ್ಷತ, ಮಾಲ್ಯ, ವಸ್ತ್ರ ಛಾವಣಿ, (ಅಂಬರವಿತಾನ), ಘಂಟೆ, ಧ್ವಜ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಶ್ರುತ ಪಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪುಸ್ತಕದ ಮಹಾನ್ ಪೂಜೆಯನ್ನು (ಮಹೇಜ್ಯಾ) ಮಾಡಿದರು.^೫

ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದ ರಚನೆಯಾಗಲು ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲವಾದರೂ ಸಂದಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆಯಾದರಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯ ರಚನೆಯ ವೀ.ನಿ.ಸಂ. ೬೮೮ರ ಹಿಂಚು ಮುಂಚಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ದ್ವಾದಶಾಂಗದ ರಚನೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಾಂಗ ಶ್ರುತದ ಯಾವ ಭಾಗವು ಸಮಾವಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯದಾದ ದೃಷ್ಟಿವಾದಾಂಗದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಚತುರ್ದಶ ಪೂರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯದು ಅಗ್ರಾಯಣಿಯ ಪೂರ್ವ, ಇದರ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವಸ್ತು ವಿಭಾಗಗಳು,

ಅಥವಾ ಅರ್ಥಾಧಿಕಾರಗಳು-೧. ಪೂರ್ವಾಂತ, ೨. ಅಪಾಂತ, ೩. ಧ್ರುವ, ೪. ಅಧ್ರುವ, ೫. ಚಯನಲಬ್ಧಿ, ೬. ಅಧೋಪಮ ೭.ಪ್ರಣಧಿಕಲ್ಪ, ೮. ಅರ್ಥ, ೯. ಭೌಮ, ೧೦. ವ್ರತಾದಿಕ. ೧೧. ಸರ್ವಾರ್ಥ, ೧೨. ಕಲ್ಪನಿಯಾರ್ಥ, ೧೩. ಅತೀತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಬದ್ಧ, ೧೪. ಅನಾಗತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಬದ್ಧ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಐದನೆಯದಾದ ಚಯನಲಬ್ಧಿಯ ಅರ್ಥಾಧಿಕರ ಪಾಹುಡಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಕಮ್ಮಪಯಡಿ ಪಾಹುಡ-ಕರ್ಮಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಾಭೃತ. ಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದಾದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ 'ಕಮ್ಮಪಯಡಿ' ಎಂಬುದು ಗುಣನಾಮ. ವೇಯಣಕಸಿಣಪಾಹುಡ (ವೇದನಾ ಕೃತ್ಸ್ಯ ಪ್ರಾಭೃತ) ಎಂಬುದು ಇದರ ಎರಡನೆಯ ಹೆಸರು. ವೇದನಾ (ವೇಯಣ) ಎಂದರೆ ಕರ್ಮಗಳ ಉದಯ, ಅದನ್ನು ಸಮಸ್ತರೀತಿಯಿಂದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವುದಾದ್ದರಿಂದ 'ವೇಯಣಕಸಿಣ ಪಾಹುಡ' ಎಂದು ಹೆಸರು, ಇದೂ ಗುಣನಾಮವೇ. ಇದರ ಅರ್ಥಾಧಿಕರಗಳು ಅನುಯೋಗದ್ವಾರಗಳು, ಇವು ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು-೧ ಕೃತಿ, ೨.ವೇದನಾ, ೩. ಸ್ವರ್ಶ. ೪. ಕರ್ಮ. ೫. ಪ್ರಕೃತಿ, ೬. ಸುಬಂಧನ, ೭. ನಿಬಂಧನ, ೮. ಪ್ರಕ್ರಮ, ೯. ಉಪಕ್ರಮ, ೧೦. ಉದಯ, ೧೧. ಮೋಕ್ಷ. ೧೨. ಸಂಕ್ರಮ, ೧೩. ಲೇಶ್ಯಾ, ೧೪. ಲೇಶ್ಯಾಕರ್ಮ ೧೫. ಲೇಶ್ಯಾಪರಿಣಾಮ, ೧೬. ಸಾತುಅಸಾತ, ೧೭. ದೀರ್ಘಹೃಸ್ವ, . ಭವಧಾರಣೀಯ, ೧೯. ಪುದ್ಗಲತ್ವ, ೨೦. ನಿಧತ್ತ-ಅನಿಧತ್ತ, ೨೧. ನಿಕಾಚಿತ-ಅನಿಕಾಚಿತ, ೨೨. ಕರ್ಮಸ್ಥಿತಿ, ೨೩. ಪಶ್ಚಿಮ ಸ್ಕಂಧ, ೨೪. ಅಲ್ಪಬಹುತ್ವ,

ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಅನುಯೋಗ ದ್ವಾರಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಒಳಭೇದಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ದೃಷ್ಟಿವಾದಾಂಗದ ಎರಡನೆಯ ಭೇದವಾದ ಸೂತ್ರದ ಸಮ್ಯಕ್ಕ್ವೋತ್ಪತ್ತಿ ಚೂಲಕೆ ಮತ್ತು ಷನೇ ಅಂಗ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿ ಅಥವಾ ದೃಷ್ಟಿವಾದದ ಪ್ರಥಮವಿಭಾಗ ಪರಿಕರ್ಮದ ಐದನೆಯ ವಿಭಾಗ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿಯ ಗತಿ-ಆಗತಿ ಚೂಲಿಕೆಗಳ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ೧. ಜೀವಟ್ಠಾಣ, ೨. ಖುದ್ದಾಬಂಧ, ೩. ಬಂಧ ಸ್ವಾಮಿತ್ವ ವಿಚಯ, ೪. ವೇದನಾ, ೫. ವರ್ಗಣಾ ಮತ್ತು ೬. ಮಹಾಬಂಧ ಎಂಬ ಆರು ಖಂಡಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಷಟ್ ಖಂಡಾಗಮದ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ.

೧. ಜೀವಟಾಣ- ಇದು ೧. ಸತ್, ೨. ಸಂಖ್ಯಾತ, ೩. ಕ್ಷೇತ್ರ, ೪. ಸ್ವಶ್ವನ, ೫. ಕಾಲ, ೬. ಅಂತರ, ೭. ಭಾವ ಮತ್ತು ೮. ಅಲ್ಪಬಹುತ್ವ ಎಂಬ ೮. ಅನುಯೋಗಗಳು ಹಾಗೂ ೧. ಪ್ರಕೃತಿ ಸಮುತ್ಕೀರ್ತನಾ, ೨. ಸ್ಥಾನ ಸಮುತ್ಕೀರ್ತನಾ, ೩,೪,೫, ಮೂರು ಮಹಾದಂಡಕಗಳು , ೬. ಜಘಾನ್ಯಸ್ಥಿತಿ. ೭. ಉತ್ಕೃಷ್ಟಸ್ಥಿತಿ, ೮. ಸಮ್ಯಕ್ೋತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ೯. ಗತಿ-ಅಗತಿ- ಇವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಖಂಡದ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ೧೮,೦೦೦ ಪದಗಳೆಂದು ಧವಲಾಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಂಟು ಅನುಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಒಂಭತ್ತು ಚೂಲಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗಣಾ ಸ್ಥಾನಗಳ ಆಶ್ರಯದೊಡನೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ.

೨. ಮುದ್ದಾಬಂಧ. (ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಬಂಧ) - ಇದರ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಹನ್ನೊಂದು : ೧. ಸ್ವಾಮಿತ್ವ. ೨. ಕಾಲ. ೩. ಅಂತರ, ೪. ಭಂಗವಿಚಯ, ೫. ದ್ರವ್ಯಪ್ರಮಾಣಾನುಗಮ, ೬. ಕ್ಷೇತ್ರಾನುಗಮ ೭. ಸ್ವಶ್ವನಾನುಗಮ, ೮. ನಾನಾಜೀವಕಾಲ. ೯. ನಾನಾ ಜೀವ- ಅಂತರ, ೧೦. ಭಾಗಾಭಾಗಾನುಗಮ ಮತ್ತು ೧೧. ಅಲ್ಪಬಹುತ್ವಾನುಗಮ. ಈ ಹನ್ನೊಂದು ಪ್ರರೂಪಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಬಂಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜೀವದ ಕರ್ಮಬಂಧ ಭೇದಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದೆ.

೩. ಬಂಧಸ್ವಾಮಿತ್ವವಿಚಯ-ಗುಣಸ್ಥಾನದನುಸಾರ ಯಾವ ಜೀವಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರದ್ಯುತಿಗಳ ಬಂಧವಗುವುದು, ಯಾವ ಜೀವಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕರ್ಮಗಳ ವ್ಯುಚ್ಛಿತ್ತಿ (ಬಿಡುಗಡೆ) ಆಗುವುದು ಸ್ವೋದಯ ಬಂಧರೂಪದ ಪ್ರಕೃತಿಗಳೆಷ್ಟು ಮತ್ತು ಪರೋದಯ ಬಂಧರೂಪಗಳೆಷ್ಟು ಎಂದು ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮಸಂಬಂಧದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಂಧಕಜೀವದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಈ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದೆ.

೪. ವೇದನಾ- ಈ ಖಂಡದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ 'ಣಮೋ ಜಿಣಾಣಂ' ಎಂಬ ಮಂಗಲಾ ಚರಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೃತಿ ಮತ್ತು ವೇದನಾ ಅನುಯೋಗಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ವೇದನಾದ ಕಥನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರದ ಆಧಿಕ್ಯದ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಖಂಡಕ್ಕೆ ವೇದನಾಖಂಡವೆಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಔದಾರಿಕಾದಿ ಶರೀರಗಳ ಸಂಘಾತನ ಮತ್ತು ಪರಿಶಾತನ ರೂಪ ಕೃತಿಯ ಮತ್ತು ಭವದ ಪ್ರಥಮ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಥಮ ಸಮಯದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಗಳ ಕೃತಿ, ನೋಕೃತಿ ಮತ್ತು

ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ೧. ನಾಮ, ೨. ಸ್ಥಾಪನಾ, ೩. ದ್ರವ್ಯ, ೪. ಗಣನಾ, ೫. ಗ್ರಂಥ, ೬. ಕರಣ ಮತ್ತು ೭. ಭಾವ ಇವು ಕೃತಿಯ ಏಳು ಪ್ರಕಾರಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನಾಕೃತಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೇದನಾದಲ್ಲಿ ೧. ನಿಕ್ಷೇಪ ೨. ನಯ, ೩. ನಾಮ, ೪. ದ್ರವ್ಯ, ೫. ಕ್ಷೇತ್ರ, ೬. ಕಾಲ, ೭.ಭಾವ, ೮. ಪ್ರತ್ಯಯ ೯. ಸ್ವಾವಿತ್ಯ, ೧೦ . ವೇದನಾ, ೧೧. ಗತಿ, ೧೨. ಅನಂತರ, ೧೩. ಸನಿಕರ್ಷ, ೧೪. ಪರಿಮಾಣ, ೧೫. ಭಾಗಾನುಭಾಗ, ಮತ್ತು ೧೬. ಅಲ್ಪ ಬಹುತ್ವಾನುಗಮ ಎಂಬ ಹದಿನಾರು ಅಧಿಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ವೇದನಾದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಖಂಡದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ೧೬,೦೦೦ ಪದವೆಂದು ಹೇಳಿದ.

೫. ವರ್ಗಣಾ-ಈ ಖಂಡವು ಬಂಧನಾನುಯೋಗಭೇದ ಬಂಧನೀಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ವರ್ಗಣಾ ಅಧಿಕಾರವಲ್ಲದೆ, ಸ್ವಶ್ಚ, ಕರ್ಮ, ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಬಂಧನಾನುಯೋಗದ ಮೊದಲ ಭೇದವಾದ ಬಂಧವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸ್ವಶ್ಚದಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಷೇಪ, ನಯ ಮುಂತಾದ ಹದಿನಾರು ಅಧಿಕಾರಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಹದಿಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ವಶ್ಚಗಳನ್ನು ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಕರ್ನೈಸ್ವಶ್ಚದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವನು ನಿರೂಪಿಸಿದೆ. ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಹದಿನಾರು ಅಧಿಕಾರಗಳ ಮುಖಾಂತರ ನಾಮ, ಸ್ಥಾಪನಾ, ದ್ರವ್ಯ, ಪ್ರಯೋಗ, ಸಮವಧಾನ, ಅಧಃ ಈರ್ಯಾ ಪಥ, ತಪ ಕ್ರಿಯಾ ಮತ್ತು ಭಾವ- ಈ ಹತ್ತು ಪ್ರಕಾರದ ಕರ್ಮಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಶೀಲ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರ್ಯಾಯ ವಾಚಿಗಳೆಂದು ಕಾಣಿಸಿ ಅದರ ನಾಮ, ಸ್ಥಾಪನಾ, ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾವ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಹದಿನಾರು ಅಧಿಕಾರಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕರ್ಮದ್ರವ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಸ್ತೃತ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಖಂಡದ ಪ್ರಧಾನ ಅಧಿಕಾರ, ಬಂಧನೀಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ವರ್ಗಣೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಬಂಧಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವರ್ಗಣಾಗಳ ವಿಸ್ತೃತ ವರ್ಣನೆಯಿಂದೆ.

೬. ಮಹಾಬಂಧ-ಬಂಧವಿಧಾನ ಅಧಿಕಾರದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳಾದ ಪ್ರಕೃತಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಅನುಭಾಗ ಮತ್ತು ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಧ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ, ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಭೇದ

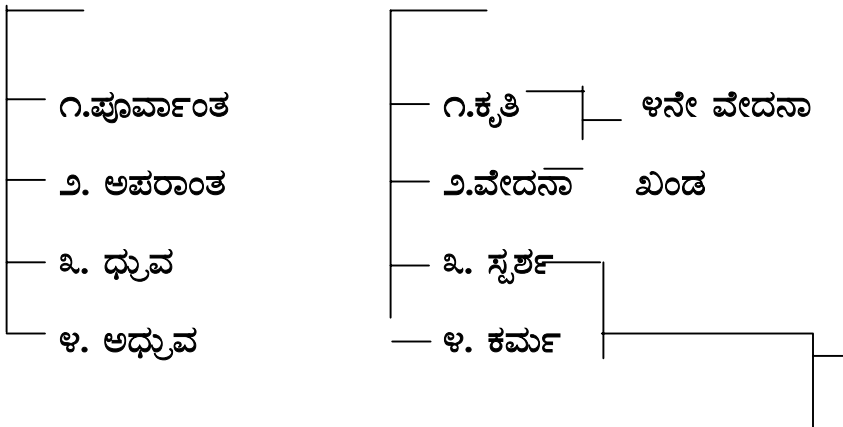
ಪ್ರಭೇದಗಳು, ಅಥವಾ ಅನುಯೋಗ ದ್ವಾರಗಳ ವಿವರಣೆಯು ಧವಲಾದಿಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತವಾದ ವಿಷಯ- ವಿಭಾಗದನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

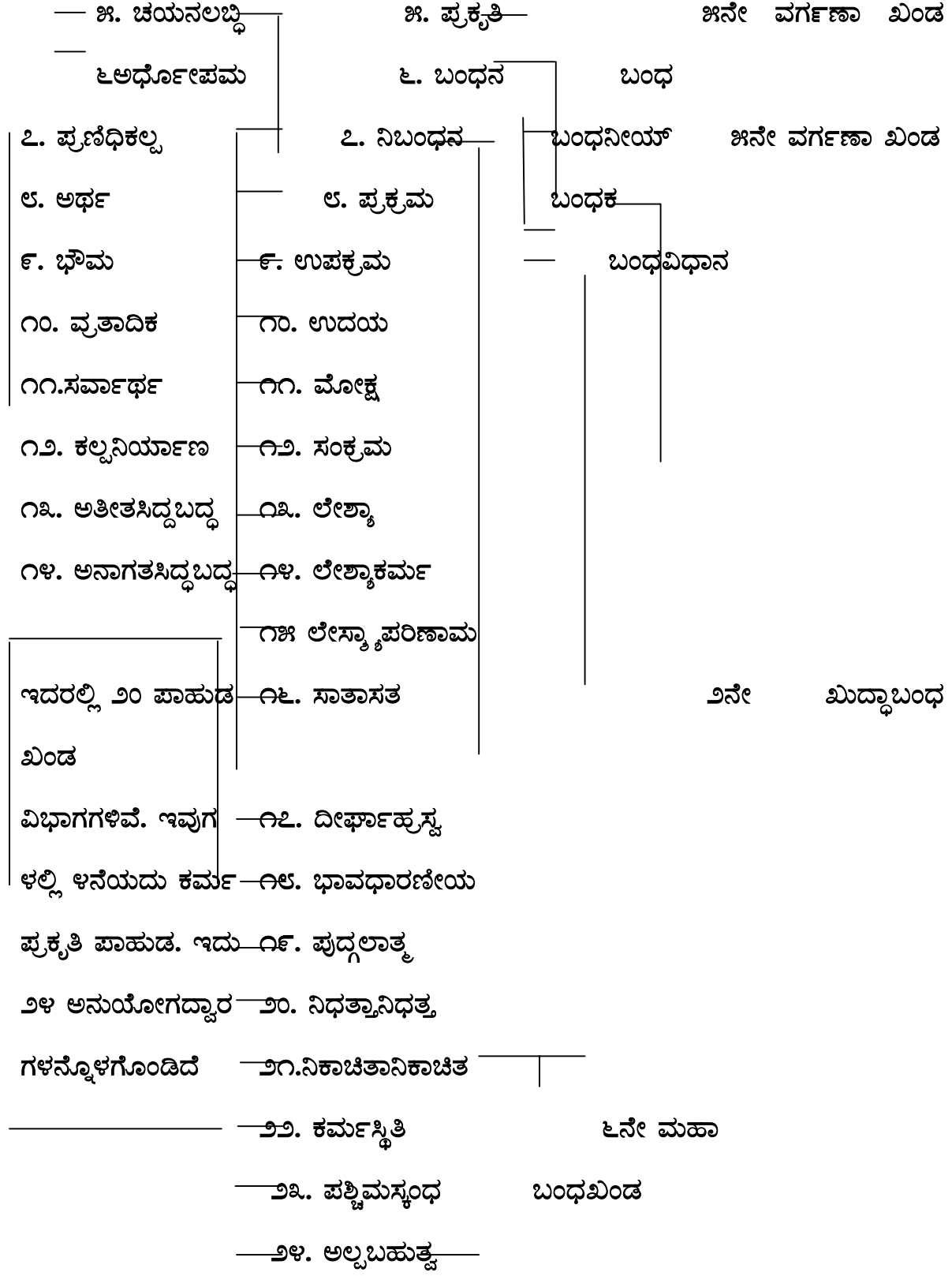
ಮೂಡಬಿದ್ರಿಯ 'ಮಹಾಧವಲ' ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತಾಡಪತ್ರ ಪ್ರತಿಯ ಮೊದಲ್ ೨೭ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಕರ್ಮ ಪಂಜಿಕೆಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಮಹಾಬಂಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತವಿದೆ. ಆದರೆ ೨೮ನೆಯ ಪತ್ರದ ಚ್ಯುತಿಯಾಗಿದೆಯಾಗಿ ಆರಂಭದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ದೊರಕದಾಗಿದೆ.

ರೇಖಾಚಿತ್ರ-೧- ವಂಶವೃಕ್ಷದಿಂದ, ಅಗ್ರಾಯಣೀಯ ಪೂರ್ವದ ಚಯನಲಬ್ಧ ಅಧಿಕಾರದ ನಾಲ್ಕನೇ ಭೇದ ಕರ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿ ಪಾಹುಡದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅನುಯೋಗ ದ್ವಾರಗಳಿಂದಲೇ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದ ೩ನೇ ಮುದ್ದಾಬಂಧಖಂಡ, ೪ನೇ ವೇದನಾ ಖಂಡ ೫ನೇ ವರ್ಗಣಾಖಂಡ ೬ನೇ ಮಹಾಬಂಧ ಖಂಡಗಳು ಮೂಡಿವೆಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಈ ೨೪ ಅನುಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ೬ನೆಯದಾದ ಬಂಧನ ಅನುಯೋಗದ್ವಾರದ ಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಬಂಧವಿಧಾನದಿಂದ ೧ನೆಯ ಖಂಡವಾದ ಜೀವಸ್ಥಾನದ ಬಹುಭಾಗ ಹಾಗೂ ೩ನೆಯ ಖಂಡವಾದ ಬಂಧಸ್ವಾಮಿತ್ವ ವಿಚಯವು ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವ ಕ್ರಮವು ಮುಂದಿನ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಚಿತ್ರಣಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

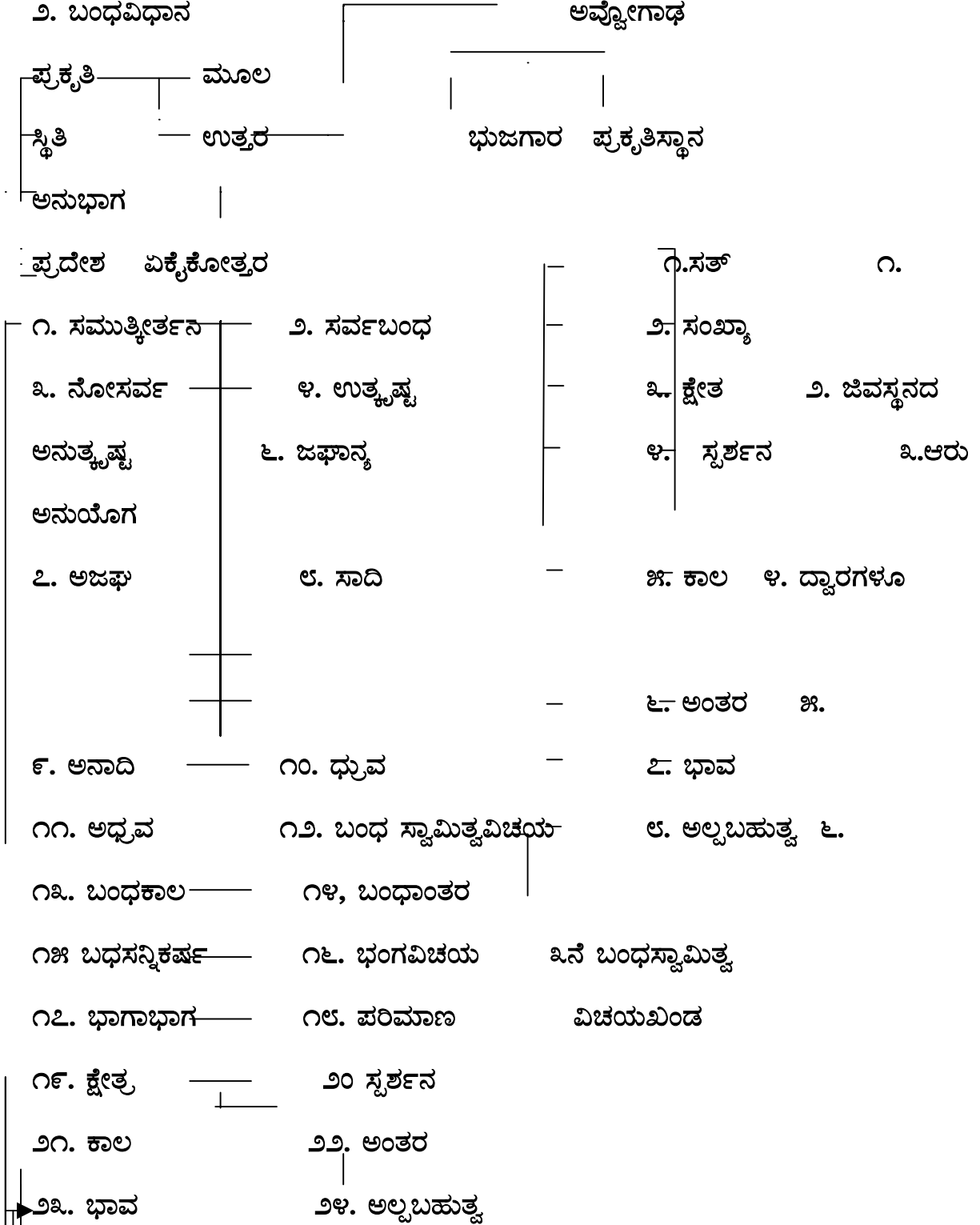
೧. ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮ ಉಗಮದ ರೇಖಾಚಿತ್ರಣ- ವಂಶವೃಕ್ಷ-ಹನ್ನೆರಡನೆ ದೃಷ್ಟಿವಾದಾಂಗದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭೇದ ಪೂರ್ವಗತ ; ಇದರ ೧೪ ಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ೨ನೆಯದು ಅಗ್ರಾಯಣೀಯ ಪೂರ್ವ-

ಇದರ ೧೪ ವಸ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳು ೨೪. ಅನುಯೋಗ ದ್ವಾರಗಳು

ರೇಖಾಚಿತ್ರ ೧

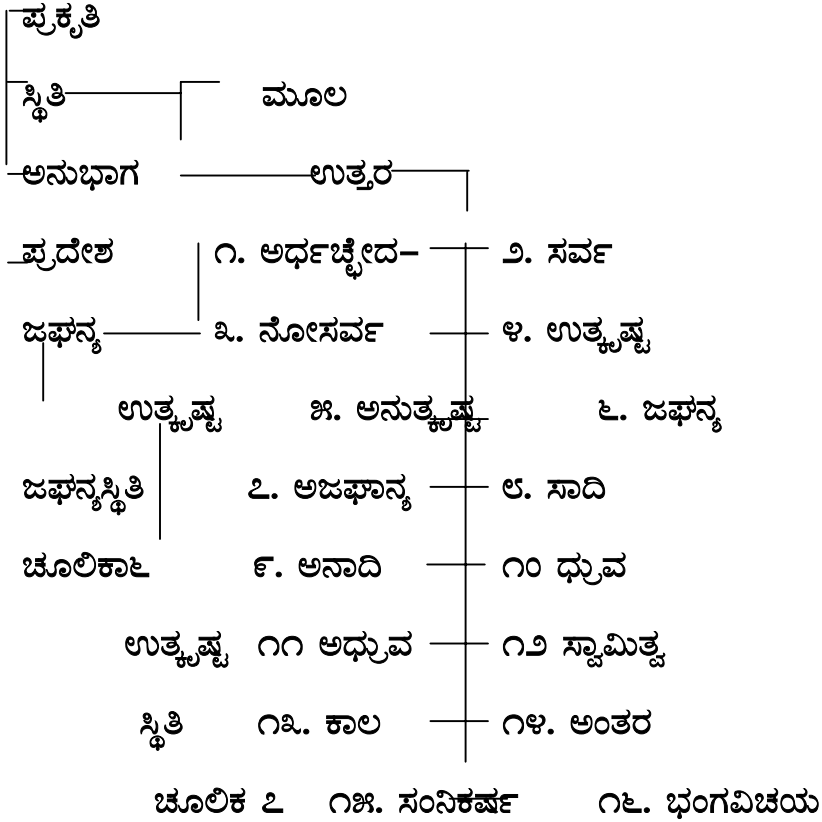

→ ಭಾವಪ್ರರೂಪಣ (ಜೀವಸ್ಥಾನದ ೭ನೇ ಅಧಿಕಾರ)

- ೧. ಪ್ರಕೃತಿ
 - ೨. ಸ್ಥಿತಿ
 - ೩. ದಂಡಕ೧
 - ೪. ದಂಸಕ೨. ಚೂಲಿಕೆಗಳು
 - ೫. ದಂಡಕ೩.
- } ಜೀವಟಾಣದ
ಐದು

ರೇಖಾಚಿತ್ರ ೨

೩. ಬಂಧವಿಧಾನ

೧೭. ಭಾಗಾಭಾಗ — ೧೮. ಪರಿಮಾಣ

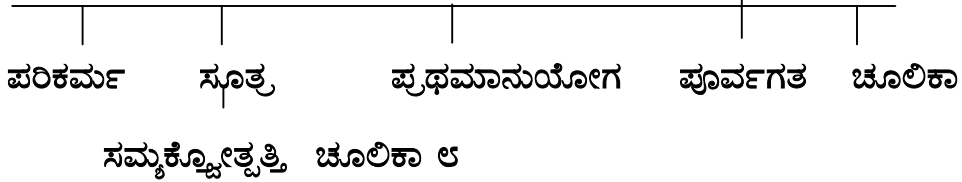
೧೯. ಕ್ಷೇತ್ರ — ೨೦ ಸ್ಪರ್ಶನ

೨೧. ಕಾಲ — ೨೨. ಅಂತರ

೨೩. ಭಾವ — ೨೪. ಅಲ್ಪಬಹುತ್ವ

ರೇಖಾಚಿತ್ರ ೩.

೪ ದೃಷ್ಟಿವಾದ - (ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಂಗ)

ರೇಖಾಚಿತ್ರ ೫.

೫ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿ- (೫ನೇ ಅಂಗ)

ಗತಿ-ಆಗತಿ ಚೂಲಿಕಾ ೯

ರೇಖಾಚಿತ್ರ ೧- ವಂಶವೃಕ್ಷದಿಂದ, ಆಗ್ರಾಯಣೀಯ ಪೂರ್ವದ ಚಯನಲಬ್ಧಿ ಅಧಿಕಾರದ ನಾಲ್ಕನೇ ಭೇದ ಕರ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿ ಪಾಹುಡದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅನುಯೋಗ ದ್ವಾರಗಳಿಂದಲೇ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದ ೩ನೇ ಖುದ್ಧಾಬಂಧಖಂಡ, ೪ನೇ ವೇದನಾ ಖಂಡ ೫ನೇ ವರ್ಗಣಾಖಂಡ ೬ನೇ ಮಹಾಬಂಧ ಖಂಡಗಳು ಮೂಡಿವೆಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಈ ೨೪ ಅನುಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ

ಓನೆಯದಾದ ಬಂಧನ ಅನುಯೋಗದ್ವಾರದ ಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಬಂಧವಿಧಾನದಿಂದ ಗನೇಯ ಖಂಡವಾದ ಜೀವಸ್ಥಾನದ ಬಹುಭಾಗ ಹಾಗೂ ಓನೆಯ ಖಂಡವಾದ ಬಂಧಸ್ವಾಮಿತ್ವ ವಿಚಯವು ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವ ಕ್ರಮವು ಮುಂದಿನ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಚಿತ್ರಣಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ಬಂಧಕದ ೧೧ ಅನುಯೋಗ ದ್ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒನೆಯದು ದ್ರವ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಾನುಗಮ. ಇದು ಜೀವತ್ಯಾಣದ ಸಂಖ್ಯಾಪ್ರರೂಪಣೆಯ ಉದ್ಗಮ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ.

ಈ ವಂಶವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ದ್ವಾದಶಾಂಗ ಶ್ರುತದೊಡನೆ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದ ನೇರ ಸಂಬಂಧವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ದ್ವಾದಶಾಂಗವಾಣಿಯ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ ಊಹಿಸ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಷಟ್ಪಂಡಂಗಮವು ದ್ವಾದಶಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯದಾದ ದೃಷ್ಟಿವಾದಾಂಗದ ನಾಲ್ಕನೇ ವಿಭಾಗವಾಗಿರುವ ಚತುರ್ದಶ ಪೂರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯದಾದ ಆಗ್ರಾಯಣೀಯ ಪೂರ್ವದ ಪಂಚಮ ವಸ್ತು ಚಯನಲಬ್ಧಿ ಇದರ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪಾಹುಡಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಕಮ್ಮಪಯಡಿ ಪಾಹುಡಸೂತ್ರ. ಇದು ದ್ವಾದಶಾಂಗ ಶ್ರುತದ ಏಕದೇಶ ಶ್ರುತವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಹಿಂದಿನ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಭೂತಿ ಗೌತಮಗಣಧರರಿಂದ ಗ್ರಂಥರೂಪದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ದ್ವಾದಶಾಂಗ ಶ್ರುತದ ಏಕದೇಶವಾದ ಕಮ್ಮಪಯಡಿ ಶ್ರುತವೇ ಸಮಾವಿಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನಿಸ್ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದೇ ಶ್ರುತಧರ ಆಚಾರ್ಯನುಕ್ರಮ- ಐತಿಹ್ಯದ ಮೂಲೋದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇಂದ್ರಭೂತಿ ಗೌತಮಗಣಧರರಿಂದ ಗ್ರಂಥ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಚನೆ ಹೊಂದಿದ ದ್ವಾದಶಾಂಗವು. ಪೂರ್ಣರೀತಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಏಕದೇಶರೀತಿಯಿಂದ ವೀ. ನಿ. ಸಂ. ೬೮೩ ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಗುರು- ಶಿಷ್ಯಾನುಕ್ರಮದ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಬಂದು, ಆಶ್ರುತದ ಏಕದೇಶವಾದ ಕಮ್ಮಪಯಡಿಯು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಿಪಿಬದ್ಧವಾಯಿತು ಎಂಬ ತಥ್ಯದ ನಿರೂಪಣೆಯೇ ಶ್ರುತಧರ ಆಚಾರ್ಯನುಕ್ರಮದ ಮೂಲೋದ್ದೇಶವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಈಗ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಂಡಿದೆ. ಪುಷ್ಪದಂತ ಮತ್ತು ಭೂತಬಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ಯವರುಗಳು ಧರಸೇನ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಕಮ್ಮಪಯಡಿಪಾಹುಡ ಶ್ರುತಸೂತ್ರವು ಶಬ್ದಶಃ ಅರ್ಥಶಃ ತದ್ವತ್ತಾಗಿ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದಲ್ಲಿ ಸಮಾವಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮ ಸೂತ್ರಭಾಷೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರಾಕೃತ. ಈ ಭಾಷೆ ಪುಷ್ಪದಂತ ಮತ್ತು ಭೂತಬಲಿ ಸ್ವಾಮಿದ್ವಯರ ಸ್ವಂತಭಾಷೆ ತಾಯ್ನಡಿಯಂತೂ ಅಲ್ಲ; ಗುರೂಪದೇಶದ ಭಾಷೆ, ಎಂದರೆ ಗುರುಶಿಷ್ಯಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಬಂದ ಶ್ರುತ- ಸೂತ್ರಭಾಷೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತಭಾಷೆ. ಶ್ರುತಕೇವಲಿ ಭದ್ರಬಾಹು ಸ್ವಾಮಿಯವರು ದಕ್ಷಿಣಾಪಥಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಈ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನೆಗೊಂಡು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿ ಉಳಿದುಬಂದ ಆಗಮ ಪ್ರಾಕೃತ- ಅರ್ಷ ಭಾಷೆ. ಇದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದ ಜನತೆಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಪ್ರಸಂಗವಶವಾಗಿ ಕಲಿತ ಭಾಷೆ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾಗಲಿ ದಿನನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ರಮದಿಂದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದರೂಪಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇರ್ಪಡುವುದು ಸಹಜ. ಇದಲ್ಲದೆ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಉಳಿದುಬಂದ ಪೂರ್ವಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯವಹಾರ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇರ್ಪಡುತ್ತವೆಯೆಂಬುದೂ ಸತ್ಯ ಆದರೆ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಲ್ಲ ದಿರುವ, ಅನ್ಯಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಆಯಾತವಾಗಿ ಬಂದ, ಕಲಿಕೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯದಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇರ್ಪಡುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಸಂಭವವಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ವಿರಳ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಉಳಿದು ಬಂದಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ. ಇಂದಿನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಪೂರ್ವಕಾಲೀನರಾದ ಭಾಸ, ಕಾಳಿದಾಸರೇ ಮುಂತಾದವರ ಶಬ್ದ ರೂಪಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನತರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆ ದಕ್ಷಿಣದೇಶ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷತಃ ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳ, ತಮಿಳು, ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಶಬ್ದರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುವ ಸಂಭವ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆಯೆಂಬುದು ತಥ್ಯಸಂಗತಿ.

ಕನ್ನಡನಾಡಿನವರಾದ ಪುಷ್ಪದಂತ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡಿನವರಾದ ಭೂತಬಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆ ಗುರುಗಳ ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮ ಸೂತ್ರದ ಭಾಷೆ ಪೂರ್ವ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ, ಬೇರಾವುದೂ ಅಲ್ಲ. ಇದರಂತೆ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮ ಸೂತ್ರದ ಭಾಷೆ,

ಇಂದ್ರಭೂತಿ ಗೌತಮಗಣ ಧರರಿಂದ ಯಾವ ಭಾಷಾಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ದಶ ಪೂರ್ವ ಶ್ರುತವು ರಚಿತವಾಗಿದ್ದಿತೋ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾದ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರವನ್ನು ಷಟ್ ಖಂಡಾಗಮದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಧವಲಾ ಟೀಕೆಯ ರಚನಕಾರರಾದ ವೀರಸೇನಾಚಾರ್ಯರ ಈ ಮುಂದಿನ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು :

ವೀರಸೇನಾಸ್ವಾಮಿಯವರು “ಸಾಂಪ್ರತಮಂತ್ಯಸ್ಯ ಗುಣಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ನಿರೂಪಣಾರ್ಥ ಮಹನ್ಮುಖೋದ್ಗತಾರ್ಥಂ ಗಣಧರದೇವಗ್ರಥಿತ-ಶಬ್ದ ಸಂದರ್ಭಂ ಪ್ರವಾಹರೂಪ ತಯಾನಿಧನತಾಮಾಪನ್ನಮಶೇಷ ದೋಷ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತತ್ವಾದಕಲಂಕಮುತ್ತರಸೂತ್ರಂ ಪುಷ್ಪದಂತ ಭಟ್ಟಾರಕಃ ಪ್ರಾಹ- ‘ಅಜೋಗಕೇಲಿ’ (ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮ, ಜಿವಟ್ಕಾಣ, ಪುಸ್ತಕ ೧. ಪು. ೧೯೨)- ‘ಈಗ ಅಂತ್ಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದ ಸ್ವರೂಪ ನಿರೂಪಣೆಗಾಗಿ ಅರ್ಹಂತನ ಮುಖದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅರ್ಥವುಳ್ಳದಾದ, ಗಣಧರದೇವನಿಂದಾದ ರಚನೆಯ ಶಬ್ದ ಸಂದರ್ಭವುಳ್ಳದಾದ, ಪ್ರವಾಹರೂಪದಿಂದ ಭಂಗ ಹೊಂದದಿರುವ (ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ), ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ (ಅಕಲಂಕ) ಕಲಂಕವಿಲ್ಲದ್ದಾದ ಮುಂದಿನ (ಅಜೋಗಕೇವಲೀ) ಸೂತ್ರವನ್ನು ಪುಷ್ಪದಂತ ಭಟ್ಟಾರಕರು ಹೇಳಿರುವರು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದ ಸ್ವತಃ ಗೌತಮಗಣಧರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಶಬ್ದ ಸಂದರ್ಭದ ಭಾಷೆಯು ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಬದಿರುವುದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಷಟ್ ಖಂಡಾಗಮದ (ಪುಸ್ತಕ ೯) ವೇದನಾಖಂಡ- ಕೃತಿ ಅನುಯೋಗದ್ವಾರದ (‘ಣಮೋಜಿಣಾಣಂ’) ಸೂತ್ರ ೧೦ ಧವಲಾಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ “ಏವಂ ದವ್ವಟ್ಟಿಯ ಜಣಾಣುಗ್ಗಹಟ್ಟಂ ಣಮೋಕಾರಂ ಗೋದಮಭಡಾರವೋ ಮಹಾಕಮ್ಮಪಯಡಿಪಾಹುಡಸ್ಸ ಆದಿಮ್ಮಿ ಕಾಊಣ ಪಜ್ಜವಟ್ಟಿಯ ಣಯಣಾಣುಗ್ಗಹಟ್ಟಮುತ್ತರ ಸುತ್ತಾನೇ ಭಣದಿ”- ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಿಕ ಜನದ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಗೌತಮ ಭಾಟಾರಕನು ಕಮ್ಮಪಯಡಿ ಪಾಹುಡದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ (ಣಮೋಕಾರಂ) ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರ್ಯಾಯಾರ್ಥಿಕ ನಯದ್ವಾರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ- ಮುಂದೆ ಳಳನೇ (ಣಮೋವಡ್ಡ ಮಾಣಬುದ್ಧರಿಸಿಸ್ಸ) ಸೂತ್ರದ

ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಬದ್ಧ ಮಂಗಲ ಮತ್ತು ಅನಿಬದ್ಧ ಮಂಗಲಗಳ ಸ್ವರೂಪ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, “ಮಹಾಕಮ್ಮಪಯಡಿ ಪಾಹುಡಸ್ಸು ಕದಿಯಾದಿ ಚಲುವೀಸ ಅಣಿಯೋಗಾವಯವಸ್ಸು ಆದೀವು ಗೋದಮ ಸಾಮಿಣಾ ಪರೂವಿದಸ್ಸು ಭೂದಬಲಿಭಡಾರಏಣ ವೇಯಣಾಖಾಂಡಸ್ಸು ಆದೀವು ಮಂಗಲಾಟ್ಟಂ ತತ್ತೋ ಆಣೇದೂಣ ಠವಿದಸ್ಸು ಣೆಬದ್ಧತ್ಥವಿರೋಹಾದೋ”- ಮಹಾ ಕಮ್ಮಪಯಡಿಪಾಹುಡದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅನುಯೋಗ ಅವಯವದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಗೌತಮಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಪ್ರರೂಪಿತವಾದುದನ್ನು ಮಂಗಲಾರ್ಥವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಂದು ಭೂತಬಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ವೇದನಾಖಂಡದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿರುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ನಿಬದ್ಧಸ್ವಂತ ರಚನೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಿದೆ. ವೀರಸೇನ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಈ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದ ಸೂತ್ರಗಳ ಭಾಷಯು ಗೌತಮ ಗಣಧರರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಚತುರ್ದಶ ಪೂರ್ವ ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯೇ ಆಗಿರುವುದೆಂದು ನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿರುವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿರೋಧಕವಾಗಿರುವ ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರನು ತನ್ನ ಧರ್ಮದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಗಧೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಮತ್ತು ಈಗ ಉಪಬ್ಧವಿರುವ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಆಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅರ್ಥಮಾಗಧೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಈಗ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿರುವ ಅಭಿಮತವಾಗಿದೆ. ದಿಗಂಬರ ಪಂಥದ ಆಗಮ ಗ್ರಂಥದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥ ಮಾಗಧೀ ಪ್ರಾಕೃತಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣ ಕಿಂಚಿನ್ನಾತ್ಮವಾಗಿದ್ದು ಶೌರಸೇನೀ ಪ್ರಾಕೃತ ಲಕ್ಷಣವು ಭೂಯಿಷ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ‘ಜೈನ ಶೌರಸೇನಿ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ನೂತನ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದ ಭಾಷೆಯು ಇಂದ್ರಭೂತಿ ಗೌತಮ ಗಣಧರರಿಂದ ಗ್ರಂಥಿತವಾದ ಚತುರ್ದಶ ಪೂರ್ವಗಳ ಮೌಲಿಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಾದಕ್ಕೆಡೆಯಾಗಿದೆ.

ಜೈನ ಆಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷತಃ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಜೈನ ಪಂಥದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ

ಆಶ್ರಯಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಇದೆ. ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಸಂಶೋಧನ ನಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೊರೆಯಿತು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಚೀನ ದಿಗಂಬರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅವರಿಗೆ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಂಶೋಧಕರ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಬಹುತರವಾಗಿ ಶ್ವೇತಾಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯಾಶ್ರಯದ ಏಕಪಕ್ಷೀಯ ನಿರ್ಣಯಗಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಈ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ನಡೆಸಿದ ತದನಂತರ ಕಾಲೀನ ಸಂಶೋಧಕರ ಅಭಿಮತಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ಅದೇ ಜಾಡನ್ನು ಹಿಡಿದಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ 'ಅರ್ಥಮಾಗಧಿ' ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರವೂ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳಾಧಾರ ಮಾತ್ರದ ಆಲಂಬನದಿಂದಾದ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದಲ್ಲದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ದಿಗಂಬರ ಜೈನಪಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಂದುಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಶೋಧನೆಯ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿದೆ :

ದಿಗಂಬರ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಅರ್ಥಮಾಗಧಿ' ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಆದ ಪದ ಪ್ರಯೋಗ ಕಂಡು ಬಾರದಿದ್ದರೂ 'ಸರ್ವಾರ್ಥಮಾಗಧೀಯಾ ಭಾಷಾ' ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. ತೀರ್ಥಂಕರರಿಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಂದೇರ್ಪಡುವ ಹದಿನಲ್ಕು ಅತಿಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಮೊದಲನೆಯದು.⁴ ತೀರ್ಥಂಕರಿನ ದಿವ್ಯ ಧ್ವನಿ ರೂಪದ ಭಾಷೆಯ ಅರ್ಥಭಾಗವನ್ನು ಮಾಗಧನೆಂಬ ವ್ಯಂತರದೇವನು ಸಂಸ್ಥ ಜನರ ವ್ಯವಹಾರಾನುಕೂಲವಾದ ಮಾಗಧ ದೇಶದ ಭಾಷೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರರಿಣಮಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಮಿಕ್ಕರ್ಥವು ಸರ್ವ ಭಾಷಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು.⁵ ಈ ಅರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಸರ್ವಾರ್ಥ ಮಾಗಧೀ ಭಾಷಾ'

ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ ಸಮುಚಿತ ರೀತಿಯಿಂದ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸರ್ವಭಾಷಾಮಯೀ ಭಾಷಾ' ಎಂದೂ ಹೆಸರಿಸಿದೆ. ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಆಮ್ನಾಯದಲ್ಲಿಯೂ 'ಅರ್ಥಮಾಗಧಿ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ದಿಗಂಬರ ಆಮ್ನಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರ ಸದೃಶವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಹೇಳಿದೆ.⁶ ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರನಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಶ್ರುತದ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದ ಇಂದ್ರಭೂತಿ ಗೌತಮಗಣಧರರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದ್ವಾದಶಾಂಗ ಚತುರ್ಥಶ

ಪೂರ್ವಶ್ರುತಸ್ಯಂಧವನ್ನು ರಚನೆಮಾಡಿದರು. ಮಹರ್ಷಿ ಇಂದ್ರಭೂತಿ ಗೌತಮ ಗಣಧರರಿಂದ
 ರಚಿತವಾದ ಆಗಮ ಭಾಗವು ಋಷಿ ಪರಂಪರೆಯನುಕ್ರಮದ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಋಷಿಗಳಾದ
 ಪುಷ್ಪದಂತ ಮತ್ತು ಭೂತಬಲಿಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಂದ ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದಲ್ಲಿ ಸಮಾವಿಷ್ಟವಾಗಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ
 ಈ ಆಗಮದ ಭಾಷೆ (ಋಷಿ ಮೂಲದ್ದೆನಿಸಿ) ಅರ್ಷಪ್ರಾಕೃತವಾಗಿದೆ. ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಆಗಮಗಳ
 ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಋಷಿ ಮೂಲದ್ದೆನಿಸಿ ಅರ್ಷಪ್ರಾಕೃತವೆಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗಿದ್ದು ಈ ಅರ್ಷಪ್ರಾಕೃತವನ್ನೇ
 ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಮಾಗಧೀಪ್ರಾಕೃತವೆಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರುತಕೇವಲಿ
 ಭದ್ರಬಾಹುಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮಪಂಥವು ಕವಲೊಡೆದು ಭಿನ್ನ ಪರಂಪರೆಗಳಾಗಿ
 ಆದ ದಿಗಂಬರ ಮತ್ತು ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಪರಂಪರೆಗಳ ಆಮ್ನಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ
 ಆಚಾರವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮತಭೇದ ಮತ್ತು ಆಗಮಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು
 ಅಸಹಜವೇನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರನ ನಿರ್ವಾಣಾನಂತರ ವೀ. ನಿ. ಸಂ. ೯೮೦ (ಕ್ರಿ. ಶ.
 ೪೫೩)ರಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಆಗಮವು ದೇವಧಿಗಣಿ ಕ್ಷಮಾ ಶ್ರಮಣರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮುನಿಗಳ
 ನೆನಪಿನ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಸಂಕಲನಗೊಂಡು ಲಿಪಿಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಪಂಥದ
 ಪ್ರಧಾನರಾಗಿದ್ದ ಸಮಯಸುಂದರ ಗಣಿಯವರು ಹೇಳಿರುವ ಸಂಗತಿಯು ಅವಧಾರಣಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.^೯
 ವೀ. ನಿ. ಸಂ. ೯೮೦ರಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿಸಿದ ೧೨ ವರ್ಷಕಾಲದ ದುರ್ಭಿಕ್ಷದಿಂದಾಗಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ
 ಸಾಧುಗಳು ಮೃತ್ಯುವಶರಾಗಲು, ಮತ್ತು ಶ್ರುತದ ಬಹುಭಾಗವು ನಷ್ಟ ಹೊಂದಲು ಸಂಘದ
 ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಭವ್ಯಜನದ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರುತಭಕ್ತಿ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ದೇವಧಿಗಣಿಕ್ಷಮಾ
 ಶ್ರಮಣರು, ಮೃತ್ಯುವಶರಾಗದೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಸಾಧುಗಳನ್ನು ವಲಭಿ (ನಗರಕ್ಕೆ)
 ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಅವರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದ, ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದಾದ, ತುಂಡಾದ ಮತ್ತು
 ತುಂಡಾಗದಿದ್ದ ಆಗಮ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಬಲದಿಂದ ಸಂಕಲನ ಮಾಡಿ
 ಪುಸ್ತಕಾರೂಢವಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೂಲತಃ ಗಣಧರಭಾಷಿತಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಕಲನದ
 ಅನಂತರ ಶ್ರೀದೇವಧಿಗಣಿಕ್ಷಮಾಶ್ರಮಣರೇ ಎಲ್ಲ ಆಗಮಗಳ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದಾರೆ.^೯ ಶ್ವೇತಾಂಬರ
 ಧರ್ಮಪಂಥವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಉತ್ತರ ಭಾರತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದಿತು. ಈ

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತವು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಆಗಮವನ್ನು ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಮುನಿಗಳು ಶತಮಾನಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಸರ್ವಥಾ ಒಳಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅಸಹಜವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಮುನಿಗಳ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಬಂದ ಆಗಮದ ಭಾಷೆಯು ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲವಾಗಿ ಈ ಆಗಮದ ಭಾಷೆಯು ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರನ ಉಪದೇಶದ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದಂತೂ ನಿಶ್ಚಿತ. ಆದರೆ, ಋಷಿ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲದಿಂದ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಬಂದ ಭಾಷೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಆರ್ಷ' ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಇದೇನೇ ಭ. ಮಹಾವೀರನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಅರ್ಥಮಾಗಧೀ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಆಗಮದ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆಯೇ ಭ. ಮಹಾವೀರನ ಉಪದೇಶದ ಅರ್ಥಮಾಗಧೀಯು ಸರ್ವಭಾಷಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಲಕ್ಷಣವು ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಆಗಮಗಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಈ 'ಸರ್ವಭಾಷಾತ್ಮಕತ್ವ'ವು ದಿಂಗೆಂಬರ ಆಮ್ನಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ದೇವಕೃತಾತಿಶಯ, ಇಲ್ಲವೆ, ತೀರ್ಥಂಕರ ಪುಣ್ಯಾತಿಶಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದಾದಲ್ಲಿ ಆ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ತೀರ್ಥಂಕರನ ದಿವ್ಯ ವಾಣಿ ಪ್ರಸರಣಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗುವುದಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಅದರಿಂದಾಚೆಗಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸದ್ಯ ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಆಗಮದ ಭಾಷೆಯು ಮೂಲತಃ ಗಣಧರರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಆಗಮ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು ಕಾಲಾನು ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಭಾರತದ ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರದ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಶಬ್ದರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಪಾಡನ್ನು ಹೊಂದಿ ಉಳಿದುಬಂದಿರುವ ಆರ್ಷಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರ್ಯಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಆಗಮಗಳ ಭಾಷೆ ಭ. ಮಹಾವೀರನ ಉಪದೇಶದ ಅರ್ಥಮಾಗಧೀ ಭಾಷೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ತೆರನಾದ ಏಕತಾನದ ಭಾಷೆಯಿದ್ದಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ತಜ್ಞವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆಯೇ ಈ ಆಗಮಗಳ ಭಾಷೆ

ಒಂದೇ ತೆರನಾದ ಏಕತಾನದ ಭಾಷೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಆಚಾರಾಂಗ ಆಗಮವೊಂದನ್ನೇ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣನೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ; ಈ ಆಗಮದ ಎರಡು ಶ್ರುತ ಸ್ತಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಪ್ರಾಚೀನ ಸ್ತರದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯಾದರೆ ಎರಡನೆಯದು ಆರ್ವಾಚೀನಸ್ತರದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ತಜ್ಞವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನಿತರ ಆಗಮಗಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಏಕತಾನವಿಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಏಕತಾನವಿಲ್ಲದ ಈ ಆಗಮಗಳ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಭ. ಮಾಹಾವೀರನ ಉಪದೇಶದ ಅರ್ಥಮಾಗಧೀ ಭಾಷೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ ಅದು ವೈಚಾರಿಕಸತ್ಯ ನಿಷ್ಠವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಭ. ಮಾಹಾವೀರನ ಉಪದೇಶದ 'ಅರ್ಥಮಾಗಧೀ' ಭಾಷೆ ಎಂಬ ಆಲಂಬನದ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಆಗಮಗಳ 'ಆರ್ಷ' ಭಾಷೆಯನ್ನು 'ಅರ್ಥಮಾಗಧೀ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ರೂಢಿಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಹೇಮಚಂದ್ರಾ ಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಕರಣದ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಈ ಆಗಮಗಳ ಭಾಷಾರಚನೆ ಮತ್ತು ಶಬ್ದ ಸ್ವರೂಪಗಳ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ 'ಆರ್ಷ' ಅಪರನಾಮ ಅರ್ಥಮಾಗಧೀ ಪ್ರಾಕೃತದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ 'ಅರ್ಥಮಾಗಧೀ ಪ್ರಾಕೃತ' ಲಕ್ಷಣವು ಷಟ್ಪಂಡಾಗಮದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ಇದು ಅರ್ಷವಲ್ಲ. ಆರ್ವಾಚೀನ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ ಅದು ಸತ್ಯ ನಿಷ್ಠವಾಗುದಿಲ್ಲ. ತಥ್ಯನಿಷ್ಠವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಇತಿಹಾಸ ನಿರೂಪಣೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಪಂಥದ ಆಚಾರ್ಯಾನುಕ್ರಮದ ಐತಿಹ್ಯವೇ ತಥ್ಯನಿಷ್ಠವೆನಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ದಿಗಂಬರ ಪಂಥದ ಆಚಾರ್ಯಾನುಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಇತಿಹಾಸ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿಲ್ಲವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಈ ಆಚಾರ್ಯಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಐತಿಹ್ಯಾಂಶಗಳ ತಥ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವಿಶ್ವಾಸ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಗಣ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಚಾರ ಕಂಡಿವೆ. (ಇಂತಹುದಾದ ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ '೧' ನ್ನು ನೋಡಬಹುದು)

ದ್ವಿತೀಯ ಆಗಮ- ಕಸಾಯಪಾಹುಡ : ಷಟ್ಪಂಡಾಗಂದಂತೆ ದೃಷ್ಟಿವಾದಾಂಗದ ಪೂವಾಗತ ಶ್ರುತಮೂಲದ ಆಧಾರದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಆಗಮ ಗ್ರಂಥ ಕಸಾಯಪಹುಡ. ಚತುರ್ದಶಪೂರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಐದನೆಯದು ಜ್ಞಾನಪ್ರವಾದ ಪೂರ್ವ. ಇದರ ೧೨ ವಸ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ೧೦ನೆಯ ವಸ್ತುವಿನ ೨೦ ಪ್ರಾಭೃತಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯದು ಪೆಜ್ಜದೋಸವಿಹತ್ತಿಪಾಹುಡ- ಪ್ರಾಯೋದೋಷಪ್ರಾಭೃತಕ. ಗುಣಧರ ಮುನೀಂದ್ರರು ಈ ಪ್ರಾಭೃತದ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಜನರ (ಸ್ಮರಣ- ಧಾರಣ) ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ೧೮೩ ಮೂಲ ಸೂತ್ರ ಗಾಥೆಗಳು ಮತ್ತು ೫೦೩ ವಿವರಣ ಗಾಥೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ೧೫ ಮಹಾಧಿಕಾರಗಳುಳ್ಳದ್ದಾದ ಕಸಾಯಪಾಹುಡ -ಕಷಾಯ ಪ್ರಾಭೃತ (ಪ್ರಾಯೋದೋಷ ಪ್ರಾಭೃತ)ವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ಗುಣಧರ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಜೀವನ ಸಂಗತಿ ಇರಲಿ; ಇವರು ಯಾವ ಮುನಿ ಸಂಘ ಅಥವಾ ಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆಂಬದೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇಂದ್ರನಂದಿ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಶ್ರುತಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮುನಿಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಮಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಮುನಿಗಳಿಗೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮುನಿಗಳ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಜೀವನ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಅರ್ಹದ್ವಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸಂಘವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ ಅನಂತರ ಕಾಲದ ದಿಗಂಬರ ಮುನಿಗಳ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಗಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸುವಿಖ್ಯಾತರಾದ ಧರಸೇನರು ಭದ್ರಸಂಘ ಮತ್ತು ಸೇನಗಣದ ಅನ್ವಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಗುಣಧರರ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಗಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ ; ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇವರು ಇದೇ ವೀ. ನಿ. ಸಂ. ೬೮೩ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ಸನ್ನಿಹಿತ ಕಾಲದವರಾಗಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ತೃ. ಭದ್ರಬಾಹುಸ್ವಾಮಿಯವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯಪಟ್ಟಸ್ಥರಾದ ಅರ್ಹದ್ವಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಐದು ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವ್ಯಷಭ ಸಂಘ. ಈ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನಾಲ್ಕುಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಣದ ಮುನಿಗಳು 'ಧರ' ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಅಂತ್ಯವಾಗುವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು

ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹಿಂದೆ ಕೊಡಲಾಗಿರುವ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಾಂಕಿತ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುವುದು. ಇಂದ್ರನಂದಿಯವರ ಶ್ರುತವತಾರದಲ್ಲಿ ಆಚಾರಾಂಗ ಶ್ರುತಧರರ ಬಳಿಕ ವಿನಯಂಧರ, ಶ್ರೀದತ್ತ, ಶಿವದತ್ತ ಮತ್ತು ಅರ್ಹದತ್ತ ಎಂಬ ನಾಲ್ವರು ಅಂಗಪೂರ್ವದೇಶಜ್ಞರಾದ ಆರಾತೀಯ (ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪವರ್ತಿ ಕಾಲದ) ಆಚಾರ್ಯರಾದರೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಶ್ರೀದತ್ತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬದಲಾಗಿ 'ಶ್ರೀಧರ' ಎಂದು ಮಾನ್ಯ ನಾಥೂರಾಮ್ ಪ್ರೇಮಿಯವರ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಔರ್ ಇತಿಹಾಸ್ ಪು ೧೬. ಅ. ಟಿ. ೧ ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪುನ್ನಾಟ ಜಿನಸೇನರ ಹರಿವಂಶಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಅಚಾರಾಂಗ ಶ್ರುತಧರ ಆಚಾರ್ಯರ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ವಿನಯಂಧರರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಬಳಿಕ ಶ್ರುತಿಗುಪ್ತ, ಋಷಿಗುಪ್ತ, ಶಿವಗುಪ್ತ, ಎಂಬುವವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಇವರು ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳಿಂದ ಅರ್ಹದ್ವಲಿ ಪದವನ್ನು ಪಡೆದರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆಯೆಂಬುದಾಗಿ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಔರ್ ಇತಿಹಾಸ್ ನಲ್ಲಿ (ಪುಟ. ೪೨೨) ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಆರಾತೀಯ ಆಚಾರ್ಯರು ಅರ್ಹದ್ವಲಿಯವರ ಸಮಾನಸ್ಕಂಧರಾದವರಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಮುನಿಗಳು ಶ್ರೀಧರ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.^{೧೨} ಈ ಆಧಾರದಿಂದ ಗುಣಧರರು ವ್ಯಷಭ ಸಂಘದ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ 'ಧರ' ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಅಂತ್ಯವಾಗುವ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಧರಸೇನ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧ ಷಟ್ ಖಂಡಾಗಮ-ಸತ್ಪರೂಪಣಾಭಾಗ ೧ (ಪುಟ. ೧-೮)

೨. ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಗ್ರಂಥ ಪುಟ. ೬೦-೬೨

೩. ಷ-ಆಗಮ-ಜೀವಟ್ಕಾಣ ಮೊದಲೊಂದು ಐದನೆಯದಾದ ಮರ್ಗಣಾಖಂಡದವರೆಗಿನ ವಿವರಣೆಗೆ

ಷ. ಆಗಮ ಸತ್ಪರೂಪಣಾ ೧ರ ಮುನ್ನುಡಿ (ಪು. ೬೪-೬೬) ಆಧಾರ.

೪. ಷ. ಅಗಮ, ಜೀವಸ್ಥಾನ, ದ್ರವ್ಯಪ್ರಮಾಣಾನುಗಮ, ಖಂಡ ೧, ಭಾಗ೨, ಪು.೩, ಮುನ್ನುಡಿ ಪು.

೧೨ ಮತ್ತು ೧೩.

೫. ಶ್ಲೋ. ೧೩೪ರಿಂದ ೧೪೮

೬. ನೋಡಿ : ದಶಭಕ್ತಿ-ನಂದೀಶ್ವರ ಭಕ್ತಿ ಶ್ಲೋಕ ಸಂ-೪೨

೭. ವ್ಯಷಭ ತೀರ್ಥಂಕರನ ದಿವ್ಯ ವಾಣಿಯನ್ನು (ದಿವೋವಾಕ್) ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯರು ಮುಂದಿನಂತೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಏಕರೂಪಾಪಿ ತದ್ಭಾಷಾ ಶ್ಲೋತೃನ್ಮಾಪ್ಯ ಪೃಥಗ್ವಿಧಾನ್ |

ಭೇಜೇ ನಾನಾತ್ಮತಾಂ ಕುಲ್ಯಾಜಲಸುತಿರಿವಾಂಘ್ರಿಪಾನ್ ||೧೮೭||

(ಮಹಾಪುರಾಣ, ಪರ್ವ-೧)

ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನೀರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮರ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಸರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣಮನ ಹೊಂದುವಂತೆ ಭಾಗವಂತನ ಆ ದಿವ್ಯ ವಾಣಿಯು ಒಂದೇ ರೂಪದ್ದಾಗಿದ್ದೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡುವ ಜನರನ್ನು ಸೇರಿ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ್ದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಪುನಃ ಏಳನೇ (೭) ಪರ್ವದಲ್ಲಿ-

ದಿವ್ಯಭಾಷಾ ತವಾಶೇಷಭಾಷಾಭೇದಾನುಕಾರಿಣೀ|

ವಿಕರೋತಿ ಮನೋಧ್ವಾಂತಮವಾಚಾಮಪಿದೇಹಿನಾಂ ||೨೯೫||

ಸಮಸ್ತ ಭಾಷಾ ಭೇದಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವ (ಸರ್ವಭಾಷಾಮಯವಾದ) ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಭಾಷೆಯು ಮಾತಾಡಲಾರದ (ತಿಯಂಚ) ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನೂ ದೂರ ಗೊಳಿಸುವುದು.

ಇದೇ ರೀತಿಯದಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಇದೇ ಪುರಾಣದ ಪರ್ವ-೨೩, ಶ್ಲೋ ೬೯ ರಿಂದ ೭೩ ರವರೆಗೆ ಮತ್ತು ಪರ್ವ- ೩೩ ಶ್ಲೋಕ ೧೧೮ರಿಂದ ೧೨೦ ರವರೆಗೆ ಕಾಣಬಹುದು.

೮. 'ಭಗವಂ ಚ ಣಂ ಅದ್ಧಮಾಗಹೀಏ ಭಾಸಾಏ ಧಮ್ಠಂ ಆಕ್ಶೇಇ ಸಾ ವಿ ಯ ಣಂ ಅದ್ಧಮಾಗಹೀ ಭಾಸಾ ಭಾಸಿಜ್ಜಮಾಣೇ ತೇಸಿಂ ಸವ್ವೇಸಿಂ ಆರಿಯಮಣಾರಿಯಾಣಂ ದುಪ್ಪಯ ಚಲುಪ್ಪಯ ಮಯ ಪಸುಪಕ್ಖಿಸರಿಸಿವಾಣಂ ಅಪ್ಪಪ್ಪಣೋ ಹಿಯಸಿವಸುಹದಾಯ ಭಾಸತ್ತಾಏ ಪರಿಣಮಕ್ಕ'- ಸಮವಾಯಾಂಗಸುತ್ತದಿಂದ, ಉಲ್ಲೇಖ- ಆರ್, ಪಿಶೆಲ್ ರವರ ' ಎಗ್ರಾವರ್ ಆಫ್ ದಿ ಪ್ರಾಕ್ಯತ್ ಲ್ಯಾಂಗ್ ವೇಜಸ್' ಪು. ೧೭.

೯ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಯಸುಂದರಗಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಚಾರಿ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.- 'ಶ್ರೀ ದೇವಧಿಗಣಿಕ್ಷಮಾಶ್ರಮಣೇನ ಶ್ರೀವೀರಾದ್ ಅಶೀತೃಧಿಕ ನವಶತ- (೯೮೦) ವರ್ಷೇ ಜಾತೇನ ದ್ವಾದಶವರ್ಷೀಯ ದುರ್ಭಿಕ್ಷವಶಾತ್ ಬಹುತರ ಸಾಧುವ್ಯಾಪತ್ತೌ ಬಹುಶ್ರುತ ವಿಚ್ಛಿತೌ ಚ ಜಾತಾಯಾಂ ... ಭವ್ಯ ಲೋಕೋಪಕಾರಾಯ ಶ್ರುತಭಕ್ತಯೇ ಚ ಶ್ರೀ ಸಂಘಾಗ್ರಹಾತ್ ಮೃತಾವಶಿಷ್ಟ ತದಾಕಾಲೀನ ಸರ್ವಸಾಧೂನ್ ವಲಭ್ಯಾಮಾಕಾರ್ಯ ತನ್ಮುಖಾದ್ ವಿಚ್ಛಿನ್ನಾವಶಿಷ್ಟಾನ್ ನ್ಯೂನಾಧಿಕಾನ್ ತ್ರುಟಿತಾತ್ರುಟಿತಾನ್ ಆಗಮಾಲಾ ಪಕಾನ್ ಅನುಕ್ರಮೇಣ ಸ್ವಮತ್ಯಾಸಂಕಲಯ್ಯ ಪುಸ್ತಕಾರೂಢಾಃ ಕೃತಾಃ ತತೋ ಮೂಲತೋ ಗಣಧರಭಾಷಿತಾನಾಮಪಿ ತತ್ಸಂಕಲನಾನಂತಕರಂ ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಆಗಾಮಾನಾಂ ಕರ್ತಾ ಶ್ರೀದೇವಧಿಗಣಿಕ್ಷಮಾಶ್ರಮಣ ಏವ ಜಾತಃ (ಪಂ. ಕೈಲಾಸ ಚಂದ್ರಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ 'ಜೈನಧರ್ಮ'ಕನ್ನಡಾನುವಾದದಲ್ಲಿ ಪು. ೨೦೦, ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ.)

೧೦ ಪೂ. ಸೂ. ಇಂಡಿಯನ್ ಆಂಟಿಕ್ವರಿ.

೧೧ ಮಹಾಪುರಾಣ. ಪೂರ್ವಪುರಾಣ. ಪರ್ವ೨.

೧೨ ಶ್ರೀ ಪಿ. ಬಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರ ಜೈನಿಜಂ ಇನ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಂಡ್ ಸಂ ಜೈನ

ಎಪಿಗ್ರಾಫ್ಸ್ ಪು. ೧೧೬. ೧೧೭.